

**UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ**

Institut mezioborových studií Brno

Agrese a divácké násilí

Bakalářská práce

**Vedoucí bakalářské práce:
doc. PhDr. Aleš SEKOT, CSc.**

**Vypracovala:
Hana MALÁ**

Brno 2008

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Agrese a divácké násilí“ zpracovala samostatně a použila jen prameny uvedené v seznamu literatury.

Brno 29. dubna 2008

.....
Hana Malá

Poděkování

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala doc. PhDr. Aleši Sekotovi, CSc. za cenné rady, které mi poskytl jako vedoucí při zpracovávání této bakalářské práce.

Poděkování rovněž patří pracovníkům odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra, kteří mi umožnili seznámit se podrobně s prací ministerstva a Policie ČR v boji proti diváckému násilí, poskytli mi odborné konzultace a možnost několikadenní stáže na jejich pracovišti. Jmenovitě bych chtěla poděkovat zejména expertovi odboru bezpečnostní politiky na problematiku diváckého násilí Mgr. Marku Suchánkovi.

Obsah

Úvod	6
Teoretická východiska	7
<i>Z historie diváckého násilí.....</i>	7
<i>Základní pojmy a definice .....</i>	8
Agrese, agresivita	8
Divácké násilí	11
Pojetí diváckého násilí v Evropské unii a Radě Evropy	12
<i>Vymezení fotbalového chuligánství .....</i>	12
Fotbalové chuligánství.....	12
Typologie fotbalového chuligánství	14
Česká právní úprava ve vztahu k diváckému násilí.....	16
<i>Nutnost přijetí nového zákona .....</i>	16
<i>Vymezení skutkových podstat .....</i>	16
<i>Trestněprávní postih pachatele .....</i>	18
<i>Efektivní kontrola uložených sankcí a omezení .....</i>	19
<i>Oprávnění Policie České republiky .....</i>	20
<i>Pořadatelská služba .....</i>	21
<i>Obecní policie při zabezpečování pořádku na stadionech .....</i>	22
Politika proti diváckému násilí respektive fotbalovému chuligánství v zahraničí	24
<i>Aktivity v rámci Rady Evropy .....</i>	24
Evropská úmluva o diváckém násilí	25
Priority Rady Evropy	26
<i>Aktivity v rámci Evropské unie .....</i>	26
Priority Evropské unie	26
Policejní spolupráce a výměna informací	27
Normotvorba Evropské unie	28
<i>Fotbalové chuligánství ve vybraných zemích .....</i>	29
Velká Británie - komplexní přístup k diváckému násilí.....	29
<i>Historie .....</i>	29
<i>Institucionální a legislativní úprava .....</i>	30
<i>Role policejních složek a pořadatelské služby .....</i>	32

<i>Preventivní práce s fanoušky</i>	33
Spolková republika Německo - preventivní práce s fanoušky	34
Polsko - důraz na represi.....	36
Politika proti diváckému násilí respektive fotbalovému chuligánství v České republice	38
<i>Aktivita státních institucí v České republice</i>	40
Organizační ujednání mezi Českomoravským fotbalovým svazem a policií.....	40
Aktivita ČR v rámci Rady Evropy	41
Koordinační komise.....	41
Vysílání policistů na šampionáty	42
Prevence diváckého násilí při sportovních utkáních.....	43
<i>Preventivní opatření</i>	44
Vztahy mezi kluby a fanoušky, role klubu v sociálním prostředí.....	45
Cílená práce s fanoušky, úloha místní samosprávy	46
Informační centra pro fanoušky (fan embassies)	47
Závěr	49
Resumé	51
Anotace.....	52
<i>Anotace</i>	52
<i>Klíčová slova</i>	52
<i>Annotation</i>	52
<i>Keywords</i>	52
Použitá literatura	53

Úvod

Divácké násilí je jedním ze společenských fenoménů, který ačkoliv nedosahuje závažnosti např. terorismu či závažných projevů organizovaného zločinu, představuje velmi znepokojující formu narušování veřejného pořádku.

Nejedná se současně o jev nikterak nový, v posledních letech však v České republice nabývají jeho projevy na intenzitě. S problémem diváckého násilí se potýká celá Evropa, a jedná se tedy o fenomén v pravdě mezinárodní, přičemž nelze přehlédnout, že země Evropské unie disponují různě nastaveným systémem prevence a eliminace problémů s diváckým násilím spojených. A jsou to zejména rozdílnosti v národních legislativách, jiná oprávnění policejních složek, které poskytují prostor pro fanoušky, kteří přijíždějí na zápasy s cílem, spíše než povzbuzovat své fotbalové týmy, vytvářet potíže a narušovat veřejný pořádek.

Když jsem zahájila psaní své bakalářské práce na téma „*Agrese a diváckého násilí*“ a začala jsem se shánět po knihách, publikacích, odborných článcích a zdrojích na internetu, narazila jsem na následující citát: „*Diváckému násilí se nedá zabránit. Je možné jen snížit jeho nebezpečnost*“.¹ Lze konstatovat, že se jedná o základní sdělení, s nímž pracuje většina expertů, ať již se jedná o sociology nebo profesionály v oblasti boje s kriminalitou. Otázkou ovšem bylo, odkud vychází jejich přesvědčení a jakými prostředky lze nejlépe snižovat riziko nebezpečnosti fenoménu diváckého násilí? Kde se bere v lidech, kteří přicházejí fandit svým oblíbencům, tolik agrese, jejíž projevy většina společnosti sleduje s pohrdáním na televizních obrazovkách? Proč stát vynakládá tolik finančních prostředků a nasazuje tolik policistů, aby umožnil několika stovkám lidí sledovat pobíhání fotbalistů po trávě? Nelze násilí zabránit již v zárodku a preventivně pracovat s mládeží?

Domnívala jsem se, že na problematiku diváckého násilí, která je výsostně spojována především s fotbalem, budu nahlížet jako „*žena nefanoušek*“ objektivně a bez emocí. Cílem, který jsem si proto stanovila, bylo pokusit se popsat prostředí diváckého násilí, jeho vznik a vývoj, možnosti jeho prevence a potírání s využitím dostupného práva. Současně jsem se domnívala, že není možné pracovat pouze s „českou realitou“, ale je nezbytné vypravit se za hranice naší republiky a hledat tam další inspiraci.

V neposlední řadě bylo mým cílem prokázat, že problematika „*agrese a diváckého násilí*“ patří i do oboru sociální pedagogiky a že se při jejím řešení mohou uplatnit kvalifikovaní odborníci, kteří pomocí promyšleného důrazu na prevenci při práci se zejména mladými fanoušky mohou předejít manifestaci násilí.

---

¹ TUČEK, J., *Smrt na fotbale. Může přijít v Česku?*, <http://aktualne.centrum.cz/veda/clanek.phtml?id=351770>, 13. 4. 2008

Teoretická východiska

Z historie diváckého násilí

Dosud nejtragičtější zaznamenaná událost v dějinách tzv. diváctví nás přivádí až do šestého století do centra byzantské říše Konstantinopole. Na počátku vlády císaře Justiniána I.² roku 532 proběhlo v Konstantinopoli mohutné povstání, které je nazýváno podle hesla povstalců Nika! (Zvítěz!).

Na příčiny vzniku tohoto povstání existují rozdílné názory. Je spojováno s rozpory politickými (císař se pokusil potlačit vliv politických stran, které se formovaly jako skupiny příznivců vozatajů závodících v hipodromu a nazývaly se podle barev svých oděvů), sociálními (vydírání daňových výběřčích) i náboženskými. Je však vykládáno také jako pouhý důsledek vandalismu sportovních fanoušků, neboť na jeho počátku došlo k bitkám v cirku mezi dvěma nejdůležitějšími tábory, stranou modrých a stranou zelených.

Když však bylo sedm největších výtržníků odsouzeno k trestu smrti, zelení a modří se spojili a začali požadovat sesazení některých nenáviděných úředníků. Justinián se pokusil rozbouřené davy uklidnit tím, že jim šel osobně oznámit požadované odvolání hodnostářů, ale vzbuřence to jen vyprovokovalo k ničení a drancování města, během kterého prohlásili novým panovníkem synovce zesnulého císaře Anastasia I. Hypatia. Poté se Justinián rozhodl opustit Konstantinopol. Narazil však na nesouhlas císařovny Theodory. Na její výzvu zasáhlo proti povstalcům vojsko v čele s vojevůdci Belisarem a Narsetem, kterým se nejprve podařilo získat na svoji stranu část přívrženců modrých. Vojáci obklíčili hipodrom a zmasakrovali tu na 30 tisíc lidí.³

Jak je z výše uvedeného historického exkursu zřejmé, fenomén diváckého násilí není nový. Je starý tisíce let a především v závislosti na společensko ekonomických faktorech se opakují období, kdy převažuje klidné, spořádané prožívání sportovní podívané, nebo kdy má naopak navrch prožívání sportu spíše bouřlivé, neurovnané.

Skutečnost, že divácké násilí je historický, velmi starý jev a že se ho dodnes nepodařilo potlačit, svědčí o skutečnosti, že se tento problém nedá vyřešit izolovaně, výhradně na poli sportu, fotbalu či hokeje, neboť obdobné jevy se vyskytují třeba na rockových koncertech i jinde. Obecně lze konstatovat, že divácké násilí může manifestovat všude tam, kde se sejde více lidí pohromadě a kde se tudíž mohou uplatnit principy davového chování.

---

² Justinián I., Justinianus I., též Iustinianus I., plným jménem Flavius Petrus Sabbatius Iustinianus, (11. května 483 – 13. listopadu 565) byl byzantský císař, jeden z nejdůležitějších vladařů pozdního starověku a nejpozoruhodnějších byzantských císařů vůbec. Největší význam se přikládá jeho reforemě zákonodárství (Corpus iuris civilis) a rozsáhlé vojenské expanzi, jejímž cílem bylo získat nazpět území bývalé římské říše v západní Evropě (severní Afrika, Itálie, Pyrenejský poloostrov). Pravoslavná církev jej považuje za svatého.

³ <http://www.panovnici.cz/justinian-I>, 20. 3. 2008

Negativní jevy mezi sportovními fanoušky dnes mnohdy nesouvisí se samotnou hrou, nemíří proti hráčům nebo rozhodčím. Přenášejí se mimo stadiony. Negativní projevy jsou dnes fenoménem určité zábavy, potěšení nebo programu určitých lidí. Většinou sociálně deprivovaných, popřípadě nezaměstnaných. Kdysi se střetávali sportovní příznivci mezi sebou, individuálně, zatímco v současnosti, od poloviny osmdesátých let, se stávají pravidlem střety velkých diváckých skupin. Dalším povážlivým charakteristickým rysem je zvyšující se brutalita konfliktů.⁴

Zdá se také, že frekvence negativních projevů při sportovních akcích je větší.⁵ Vysvětlení však může být i v tom, že rovněž frekvence příležitostí k agresivním reakcím diváků je v současnosti daleko větší. Dříve byly velké sportovní slavnosti jednou či dvakrát za rok, dnes se větší sportovní podniky uskutečňují každý týden. A enormní množství takových událostí dává příležitost právě těm, kteří chtějí své sklony k agresivnímu chování projevit.

Prolínají se tak dvě základní tendence. První tendencí, zcela přirozenou, je snaha přilákat do ochozů co nejvíce diváků. Druhá tendence má za cíl zabránit tomu, aby emoce, které jsou s děním na sportovišti spojené, nepřerostly do nevládaných projevů diváků, do násilí a agresivity v průběhu a po sportovních soutěžích, ať už jsou to závody nebo utkání.⁶

Základní pojmy a definice

Agrese, agresivita

Definovat agresi přesně je obtížné. Agrese zahrnuje velkou škálu projevů a tak velmi záleží na tom kterém vědci či badateli, jakou dimenzi agrese chce ve své definici vyzdvihnout.

Původně slovo agrese pochází z latinského „agredi“ a znamenalo přiblížit, přistoupit, útočit, dosáhnout něčeho prostřednictvím násilí. V současnosti popisuje tento pojem jev spojený s útočením, nepřátelstvím, případně výbojností jedince vůči objektu, kterým může být cokoli, například věc, člověk, myšlenka atd.

Pedagogický slovník nabízí pod heslem agresivita následující text:

„agresivita – útočnost“

(1) Tendence projevovat nepřátelství ať už slovně nebo útočným činem.

(2) Tendence prosazovat sám sebe, své zájmy a cíle bezohledně, nemilosrdně až brutálně.

⁴ KOPIC, J., časopis Policista 7/1999, internetové stránky Ministerstva vnitra, www.mvcr.cz

⁵ Jak vyplývá například z přehledů výtržností fanoušků na stadionech při fotbalových zápasech v ČR, který sestavila ČTK (od roku 1990 do roku 2008), má agresivní chování diváků zvyšující se frekvenci. Zatímco od roku 1990 do roku 1999 ČTK uvádí pět rozsáhlých narušení veřejného pořádku v souvislosti s fotbalem, tak v období od roku 2006 až 2008 (první tři měsíce) uvádí takových narušení s následky na zdraví a majetku již šest. ČTK, Výběr fotbalových zápasů v ČR, jež provázely větší výtržnosti, 31. 3. 2008.

⁶ http://www.mvcr.cz/souteze/2006/sod/nasili/2_projevy.pdf, 20. 3. 2008

(3) Tendence ovládnout sociální skupinu, získat takové postavení, které umožňuje vnucovat jí určité názory, rozhodovat o její činnosti a osudu jednotlivých členů.⁷

Agrese je jevem, který je součástí našeho každodenního života. Je to něco s čím se běžně setkáváme, ať už jako oběti nebo jako lidé, kteří postupují vůči jiným lidem agresivně nebo jako zainteresovaní či nezainteresovaní pozorovatelé.

Agrese může být chápána jako útočné chování, zaměřené na poškození nebo zničení objektu jak ve smyslu fyzickém (fyzické napadení druhé osoby, které ji způsobí zranění, nebo dokonce smrt) tak i symbolickém (např. napadení druhého a jeho psychické zraňování nevěcnou kritikou, neoprávněnými výtkami, ale také pomluvami, nadávkami atd.).⁸

Nakonečný dále upozorňuje, že „člověk, stejně jako některé druhy zvířat, hledá při městnání agresivního pudu jeho odreagování, což snižuje práh pro vyvolání agrese vnějšími podněty a objevuje se spontánní agresivní chování, projevující se vyhledáváním příležitostí k útokům na druhé, ale také zvýšenou vztahovačností, zejména úkornou, a předrážděností.“⁹

Čermák soudí, že agrese může být chápána jako násilné narušení práv jiného člověka, jako ofenzivní jednání nebo procedura, ale také jako asertivní jednání.¹⁰

Anthony Storr upozorňuje na to, že agresivitu a agresi není možné zavrhnout. Agresivitou musí člověk často překonávat svou závislost, získávat pocit sebejistoty a vědomí, že je s to bojovat za svá práva.¹¹ Tedy jinými slovy, je těžké rozlišit formy agrese, jichž bychom se všichni rádi zřekli, od těch, jež musíme mít k dispozici, abychom přežili.¹²

D. A. Hamburg (1971) uvádí, že existují následující podněty pro agresi:

- konkurence v obživě,
- obrana mládeže,
- boj o „rank“ mezi jedinci zhruba stejného „ranku“,
- proniknutí cizince do skupiny,
- utrpěná agrese je přenášena na níže postavené,
- útočení na člena skupiny, který se nějak odlišuje,
- loupení atraktivních předmětů (typické pro děti).¹³

Podle Nakonečného souvisí s agresivním chováním problém vhodnosti agrese. Agrese je obvykle odmítána jako něco nehumánního, ve skutečnosti se však člověk ve světě plném omezení a nátlaků všeho druhu bez agrese neobejde. Agrese mu umožňuje hájit svou svobodu a nezřídká i své přesvědčení, když o ně musí bojovat. Agrese je tedy nutná žádoucí k udržování vnitřní integrity, avšak měla by to být

⁷ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 1995, 17 s. ISBN 80-7178-029-4

⁸ NAKONEČNÝ, M. *Úvod do psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 2005, 213 s. ISBN 80-200-0993-0

⁹ NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*. 2. vyd. Praha: Academia, 1997, 11 s. ISBN 80-200-0625-7

¹⁰ ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti. Ždár nad Sázavou: Fakta*, 1999, ISBN 80-902614-1-8

¹¹ NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*. 2. vyd. Praha: Academia, 1997, 11 s. ISBN 80-200-0625-7

¹² ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti. Ždár nad Sázavou: Fakta*, 1999, ISBN 80-902614-1-8

¹³ NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia 1999, 122 s. ISBN 80-200-0690-7

agrese oprávněná, slušná a nikoli surová a zákeřná.¹⁴

Lovaš označuje za agresi jednak ubližování a poškozování, tak i s pozitivním podtextem ofenzivní chování sportovce či podnikatele (které se v sociální psychologii označuje jako asertivita). Dále říká, že tradiční představy spojují agresi především s fyzickým napadením jiné osoby. Poškození však může mít i jiný charakter. V zásadě může mít agrese podobu:

- fyzického poškození jiné osoby (bolest, zranění),
- poškození majetku jiné osoby,
- psychologického zranění jiné osoby (ponižování, zesměšnění, urážení, zastrasování, vydírání apod.).¹⁵

Definice agrese jako chování, které způsobuje škodu jiné osobě, se z psychologického hlediska v současnosti nepovažuje za dostatečnou.¹⁶ Z hlediska označení konkrétního chování jako agresivního je tedy rozhodující, jestli bylo agresivní chování vykonáno záměrně, naschvál, cílevědomě. Poškození jiné osoby způsobené náhodou nebo neopatrností není agrese. Je také nutno přihlídnout na sociální normy v dané situaci. Lékař může způsobovat záměrně bolest a přesto to není agrese. Proto se agrese s přihlídnutím k těmto souvislostem může přesněji definovat jako chování, které se vyznačuje těmito znaky:

- poškozují jinou osobu
- je záměrné
- porušuje situačně relevantní normy
- není motivované snahou pomoci dané osobě ani jinými prosociálními úmysly.

Za krátkou zmínku stojí i fakt, že se často zaměňují slova agrese, agresivita a další související pojmy jako násilí či hostilita, aniž by bylo zřejmé, jak se mezi sebou tyto pojmy liší.

Podle Lovaše a Čermáka se agrese vztahuje k chování (ale i k činu nebo situaci) konanému se záměrem poškodit jinou osobu formou, která je porušením situačně relevantních norem. Agresivita je relativně perzistentní pohotovost či predispozice konat agresivně v různých typech situací. Hostilita je vymezována jako negativní postoj k jedinci nebo více lidem. Hostilita se nemusí projevat v agresivním jednání. Asertivita je prosazování svých práv v rámci existujících zákonů a schopnost trvat si na svých názorech. Násilí může být jedním z projevů agrese v chování. Bývá někdy z agrese vyčleňováno jako samostatná subkategorie a je definováno jako záměrný pokus fyzicky někomu ublížit. Hněv je silný emocionální stav, který často doprovází agresi. Člověk ovšem může být agresivní i bez jakýchkoliv známek nahněvání. Stejně tak nahněvaný člověk se rozhodně nemusí chovat agresivně. Jeho afektivnější modifikací může být vztek. Je naléhavý a těžko zvladatelný. Jedinec v takovém stavu nerespektuje společenské normy a tendence k násilí jsou u něj extrémně patrné.¹⁷

¹⁴ NAKONEČNÝ, M. Úvod do psychologie. 1. vyd. Praha: Academia, 2005, 215 s. ISBN 80-200-0993-0

¹⁵ VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. Sociální psychologie. 1. vyd. Praha: ISV, 1997, ISBN 80-85866-20-X

¹⁶ Například poškození jiné osoby způsobené náhodou nebo neopatrností by bylo podle této definice také agresí. To znamená, že vedle poškození existují ještě další znaky. Jedním z nich je záměr (úmysl), kterému se přisuzuje největší význam.

¹⁷ <http://www.psycholousek.cz/modules.php?name=News&file=print&sid=67>, 20. 3. 2008

Pokud se soustředíme na psychologii sportu, nalzeneme zejména tři vzájemně se ovlivňující přístupy (Slepička 2006):

1. Teorie instinktivistická - vychází z chápání instinktů jako vnitřních tendencí chovat se určitým způsobem,
2. Teorie sociálního učení – je založena na názorech, že lidská agrese je jako ostatní sociální chování naučena zejména prostřednictvím imitace a posilování,
3. Teorie frustrace – vychází z toho, že frustrace vede spíše k emoci vzteku než přímo k agresi.¹⁸

Pro celkové zhodnocení pokusů o definici agrese lze přijmout stanovisko Čermáka (1999), který po vyhodnocení stávajících poznatků a definic vymezuje jakou „základní definiční kostru“, kterou stanoví takto: „Lidskou agresi je možné definovat jako záměrné jednání, jehož cílem je ublížit jinému člověku“.¹⁹

Divácké násilí

Agrese ve sportu se vyskytuje nejen mezi aktivními sportovci, ale v dnešní době především u diváků navštěvujících sportovní soutěže. Právě tyto agresivní divácké reakce jsou v centru pozornosti, neboť jsou jedním z velmi problematických jevů spojených se sportem a dosahují velmi závažných celospolečensky nepřijatelných podob. Z obecně psychologického pohledu je možné konstatovat, že pokud některé studie připouštějí pozitivní vliv sportování na redukci agrese u aktivních účastníků, opak se zdá být pravdou pro sportovní diváky.²⁰ Pro pojem divácké násilí není vžita přesná definice. Většinou charakterizuje násilné nebo nebezpečné chování diváků v souvislosti se sportovními zápasy. Může se odehrávat na stadionech, v jejich bezprostředním okolí (nejčastěji ulice, nádraží, restaurace), nebo na trasách přesunu fanoušků.

Pojem divácké násilí je používán u násilí, které je plánováno, má opakovaný či manifestační charakter a je realizováno relativně ohraničenou skupinou osob, jejichž jednotlivým znakem je sounáležitost s určitým klubem či národním týmem. Kromě vlastního násilí pod tento pojem spadají i další formy rizikového chování, jako jsou rasistické urážky, používání extremistické symboliky či chování ohrožující bezpečnost ostatních diváků, hráčů a rozhodčích (například házení předmětů na hrací plochu). V České republice se případy diváckého násilí vyskytují nejvíce v souvislosti s konáním fotbalových utkání tzv. fotbalové chuligánství.²¹

---

¹⁸ Při pohledu na uvedené teorie agrese je možné konstatovat, že pro vysvětlování agrese ve sportu je nejuvhodnější kombinovat uvedené přístupy a pojímat agresivitu jako komplexní fenomén, kdy genetické předpoklady jsou modifikovány kulturním a sociálním prostředím.

¹⁹ SLEPIČKA, P., HOŠEK, V., HÁTLOVÁ, B. *Psychologie sportu*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006, 156 s. ISBN 80-246-1290-9

²⁰ Získané poznatky ukazují na to, že u diváků sledujících sporty s vyšším výskytem agrese (kopaná, hokej) se zvýšila úroveň hostility, k čemuž nedošlo u diváků sledujících „neagresivní“ sporty (plavání, gymnastika).

²¹ http://www.mvcr.cz/rs_atlantic/project/article.php?id=2480, 20. 3. 2008

Pojetí diváckého násilí v Evropské unii a Radě Evropy

Násilí provázející fotbalové zápasy v evropských zemích vyvolalo potřebu členských států, aby společně zlepšily metody prevence a kontroly násilností a narušování pořádku během sportovních událostí.²²

Současně si evropské státy vymezily pojem (*fotbalové*) *chuligánství*, které chápou jako fenomén násilí, často organizovaného, které může doprovázet fotbalové zápasy. Aparát Evropské Komise sehrává podpůrnou roli v oblasti koordinace národních policejních a celních složek, které s fotbalovým *chuligánstvím* bojují či za účelem prevence znemožňují cestování častým narušitelům.²³

Startujícím momentem, který přesvědčil Evropany, aby podnikaly společné koordinované aktivity, byly tragické události na stadionu Heysel v Bruselu 25. května 1985. Tehdy došlo k zabití 39 fanoušků. V následujících třech měsících přijala Rada Evropskou úmluvu k diváckému násilí a nevhodnému chování při sportovních utkáních, zvláště při fotbalových zápasech. Její přijetí znamenalo zásadní obrat v mezinárodní spolupráci v této oblasti.²⁴

Vymezení fotbalového *chuligánství*

Fotbalové *chuligánství*

Fotbalové *chuligánství* tak jak jej známe dnes vzniklo na začátku šedesátých let dvacátého století v Anglii.²⁵ V ostatních evropských zemích bylo pozorováno přibližně o deset let později (srov. Carnibella *akol.* 1996, Beyer 2002, Mareš, Smolík, Suchánek 2004). Vrcholem *chuligánství* byla osmdesátá léta dvacátého století, která byla charakteristická nárůstem násilí, agrese a nepokojů při fotbalových zápasech, před nimi i po nich. *Chuligánství* se stávalo stále větším problémem daleko od fotbalových stadionů v osmdesátých a devadesátých letech. Česko se především od konce minulého století řadí k mnoha zemím, v nichž dochází k aktivizaci *chuligánských* skupin.²⁶

Projevy fotbalového *chuligánství* jsou mimo Evropu rozšířeny především v Africe a ve Střední a Jižní Americe, avšak minimálně se projevují v USA.²⁷

Samotné slovo *chuligán* pochází z anglického jména *Hooligan* a označuje člověka neukázněného, rváče, výtržníka, který nedodrží společenská pravidla a normy.

²² http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/police/hooliganism/fsj_police_hooliganism_en.htm, 25. 4. 2008

²³ http://ec.europa.eu/justice_home/glossary/glossary_f_en.htm#football_hooliganism, 25. 4. 2008

²⁴ *The prevention of violence in sport. Final Report, Lisbon Conference – The role of local and regional authorities in preventing violence at sports events and in particular at football matches*, 23. – 24. června 2003, Sport Department of the Council of Europe, vytištěno ve Francii v únoru 2005, Rada Evropy.

²⁵ *Odtud také označení „British Disease – britská nemoc“.*

²⁶ <http://www.profotbalfans.cz/clanky.htm>, 15. 3. 2008 - *Fotbal a násilí*.

²⁷ MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M. *Fotbalové *chuligány**. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004, 9 s. ISBN 80-903333-0-3

Irská rodina Hooliganů žila koncem 19. století v jihovýchodním Londýně. Její členové dávali neobvyklou formou najevo nespokojenost s anglickou nadvládou nad Irskem. Od svérázné drsné legrace a výtržností přešli ke rvačkám a loupežím a brzy se tak jméno Hooligan stalo pojmem.

V Rusku se slovem „huligan – chuligan“ nejdříve označovali osamocení političtí nespokojenci a také osoby vyhýbající se práci. V roce 1956 se toto slovo objevilo v Polsku a to v souvislosti se skupinami mladých násilníků a výtržníků. V ČSSR se rozšířilo ve druhé polovině 20. století.²⁸

Lze konstatovat, že fotbalové chuligánství je založeno na partách - tlupách, většinou mladých „příznivců“, kteří přicházejí na fotbalové stadiony s primárním cílem vyvolat konflikt či bitku s jinými podobnými skupinami soupeřova týmu. Tyto skupiny (party, tlupy) mají vlastní názvy, kterými se vymezují od neorganizovaných skupin i vůči jiným skupinám. Některé z těchto part jsou velice dobře organizovány a nesjednocuje je jenom klubové rivalství a nenávisť k nepřátelským chuligánským skupinám, ale i politické, rasové, náboženské, národnostní, regionální a sociální motivy.²⁹

V souvislosti s tím je však nutné odlišit fotbalové chuligány od dalších osob, které navštěvují či sledují fotbalová utkání. Podle Mareše, Smolíka a Suchánka je možné vymezit tři velké skupiny:

1. *Fotbalové diváky* – Můžeme je charakterizovat jako pasivní pozorovatele hry, nejsou ovlivněni rivalitou obou týmů, na utkání pohlíží zcela neutrálně. Zpravidla nesledují pouze fotbalová utkání, ale i další sporty. Diváky zajímá především děj utkání a jeho výsledek. Nepatří k žádnému konkrétnímu klubu, nenosí jeho symboly, bývají objektivní v hodnocení hry.
2. *Fotbalové fanoušky* – Fanoušek je spjat s konkrétním klubem či konkrétním hráčem, nosí jeho symboly (dresy, vlajky, šály, trička apod.), fotbal je zpravidla jediným oblíbeným sportem, vzniká rivalita mezi fanoušky jiných týmů.
3. *Fotbalové chuligány (hooligans, rowdies)* – Chuligáni se sdružují ve skupinách tvořených většinou mladými militantně orientovanými příznivci. Ti přicházejí na stadiony či do jejich okolí s primární cílem vyvolat konflikt či bitku s jinými obdobnými skupinami. Některé skupiny jsou velice dobře organizovány, mají vlastní názvy, neidentifikují se s konkrétním klubem, nesjednocuje je pouze klubové rivalství, ale i politické, rasové, náboženské, národnostní, regionální nebo sociální motivy. Nosí oblečení oblíbených značek (Adidas, Umbro, Nike, Hooligan streetwear, Troublemaker streetwear apod.), vlajky a šály s motivy typickými pro příslušnost k určité skupině, prezentují se prostřednictvím webových stránek či fanzinů. Často jsou za chuligány označováni i členové tzv. „ultras“ skupin³⁰, kteří často nemají s násilím na a mimo stadiony nic

²⁸ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Chulig%C3%A1n>, 15.3. 2008

²⁹ <http://www.profotbalfans.cz/clanky.htm>, 15. 3. 2008 - *Fotbalové chuligánství jako způsob trávení volného času.*

³⁰ *V posledních letech se objevuje i další skupina a sice fotbalový ultras. Jejich odlišení od fanoušků na straně jedné a chuligánů na straně druhé nemusí být zcela vždy jednoznačné. Ultras začaly v některých zemích vznikat jako fankluby, které se snažily*

společného a starají se pouze o fanouškovské choreografie během zápasu.

Typologie fotbalového chuligánství

Jde z nich strach. Domlouvají si bitky, skandují rasistická hesla a demolují stadiony. Sami však tvrdí, že jedině oni vytvářejí tu správnou atmosféru a svou zábavu berou jako adrenalinový sport. Fotbaloví chuligáni - zlo, které je podle všech třeba vymýtít. (časopis Hattrick)³¹

Fotbal se v průběhu svého vývoje nestal pouze oblíbeným sportem, ale také životním stylem spousty lidí. Z neškodného fandění na zápasech se však vyvinulo také fanatické fandění, které může být velmi nebezpečné. Představiteli takového chování jsou právě hooligans.

Mluvíme-li o „hooligans“, tedy o chuligánech, v souvislosti s fotbalovým utkáním, máme na mysli ty jedince, kteří na zápas přicházejí s cílem upozornit na sebe svým agresivním chováním. Nejde však o agresivitu transformovanou ve společensky akceptovatelné emotivní chování (např. křik, smutek, radost), ale o agresivitu projevující se formou násilí namířeného proti konkrétnímu nepříteli. Anonymní prostředí, které často agresivní chování vůči soupeři schvaluje, pak není pro chuligána nebezpečné a dává mu pocit beztrestnosti a neohroženosti. V současné době je navíc cítit zřetelný posun chuligánů směrem k projevům ultrapravicového extremismu – tzn. k rasismu, nacionalismu, xenofobii.³²

Smyslem hooliganských skupin často nebývá klasické fandění svým klubům, respektive je toto fandění přeneseno do zcela jiných sfér, kdy „zápas“ v pojetí hooligans skupin není samotné utkání, ale bitka mezi gangy soupeřících sportovních týmů.³³ Často se tedy může stát, že jednotlivé hooligans skupiny ani na zápas nedorazí a své „utkání“ realizují zcela mimo čas sportovního klání. K dřívějším bitkám a výtržnostem přímo na stadionech se tak v poslední době přidaly smluvené srazy znepřátelených skupin, které se, především z důvodu utajení před policií, konají mimo stadion a paradoxně tak vzniká jakýsi „sport“ ve sportu, ve kterém jsou soupeři předem domluveni nejen na místě, ale často i na počtu účastníků, formách boje (beze zbraní, bez dokopávání ležících rváčů atp.).³⁴ Je pochopitelné, že veřejností a policií je činnost hooligans skupin chápána jako vysoce riziková, ačkoliv mnoho členů hooligans skupin bere za protivníky čistě jen jiné gangy a mezi „normálními“ fanoušky výtržnosti nevyvolává.³⁵

---

podílet na bouřlivé atmosféře při fotbalových zápasech. Charakteristika ultras jako celku je obtížná, protože ultra skupiny jsou v každé zemi naprosto specifické. Lze se setkat s ultra skupinami, které páchají násilné delikty, i s umírněnými skupinami, které jsou organizovány samotnými fotbalovými kluby či svazy.

³¹ <http://www.hattrick.cz/main.php?act=detail&id=210>, 16. 3. 2008

³² BALCAR, M. Sociální práce s hooligans. Praha: FF UK, 2000, 16 s.

³³ Často je označována jako tzv. „Třetí poločas“ sportovního utkání.

³⁴ Podle Mareše, Smolíka a Suchánka jsou doby, kdy se chuligánské party střetávaly v bitkách na stadionech, až na výjimky minulostí. I proto je fotbalové chuligánství označením pro excesy výtržníků bez ohledu na místo střetu jednotlivých chuligánských skupin.

³⁵ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hooligans>, 16. 3. 2008

Podle Sekota jsou fotbaloví násilníci většinou lidé ve svém okolí nevážení, bez kontaktů, bez rodinného zázemí a pevnějšího ukotvení ve společnosti a právě kolektiv ostatních fanoušků se stává jejich zázemím. Žijí pouze v okamžiku extatického prožitku na stadionech. Upozorňuje, že tohle je hodně zjednodušený pohled. Spousta těchto lidí totiž nemusí být nevzdělaných, nezaměstnaných a neukotvených. Není jich mnoho, ale už se rýsují jako jasný prvek a jsou to lidé, kteří mají slušné zaměstnání a třeba i dobré postavení. Jenže mají nesmírnou touhu prožít něco nebezpečného a nevšedního. Žijí proto dvojím životem a nikdo netuší, že v kanceláři se pod bílou košilí a kravatou skrývá někdo, kdo si dvakrát týdně vezme okované boty a barevnou šálu a jde se vybit, aby byl srovnaný a mohl žít spořádaně.³⁶

Bylo by možné nalézt velké množství různých kritérií, podle kterých bychom mohli rozčlenit fotbalové chuligánství. Já se však zmíním jen o některých.³⁷ Podle způsobu chuligánského jednání jsou na fotbalových stadionech nejčastějšími formami fotbalového chuligánství:

- vniknutí na hrací plochu,
- házení předmětů na hrací plochu,
- výtržnosti (potyčky s policií, pořadatelskou službou atp.),
- vandalismus (vytrhávání sedaček, ničení příslušenství stadionu),
- konflikty s užitím verbálního i fyzického násilí (vůči chuligánům, fanouškům a divákům soupeřova týmu, vůči hráčům vlastního či soupeřova mužstva, rozhodčímu, pořadatelům, policii, představitelům či managementu fotbalového klubu).³⁸

Fotbalové chuligánství můžeme vymezit také podle politické orientace:

- apolitické chuligány,
- ultrapravicové chuligány,
- ultralevicové chuligány,
- etnicko-regionalistické chuligány,
- náboženské chuligány.

V současné době se však fotbalové chuligánství vyskytuje především mimo fotbalové stadiony. Jedná se o takřka jakékoliv vandalské, výtržnické anebo násilné porušení právních nebo společenských norem. Střety chuligánských skupin jsou naplánované na místech jako jsou parkoviště, parky, okolí stadionů, nádraží, hospody atd. Výzbroj sahá od „pěstí“ přes boxery, baseballové pálky či nože až po střelné zbraně. U chuligánů jsou časté rasistické projevy.³⁹ Fotbaloví chuligáni jsou většinou mužského pohlaví, ale vyskytují se mezi nimi i ženy.⁴⁰

³⁶ http://info.muni.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=864&Itemid=93, 20. 3. 2008

³⁷ Např. podle způsobů chuligánského jednání, terčů chuligánských útoků, sociálních rolí chuligánů, politizace gangů atd.

³⁸ SEKOT, A. *Sociologie Sportu*, Brno, Masarykova univerzita, 2006, 257s., ISBN 80-210-4201-X

³⁹ Jde především o hlásání rasistických názorů na hráče odlišné barvy pleti, rasistické nadávky, výhrůžky či přímé fyzické útoky vůči hráčům odlišné barvy pleti, užívání rasistických hesel, symbolů.

⁴⁰ MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M. *Fotbaloví chuligáni*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004, 14 s. ISBN 80-903333-0-3

Česká právní úprava ve vztahu k diváckému násilí

Nutnost přijetí nového zákona

V souvislosti s fotbalovým násilím se velmi často hovoří o nutnosti přijetí speciální právní úpravy⁴¹, která by, např. po vzoru Velké Británie, zlepšila možnosti postihu fotbalových fanoušků, kteří cíleně narušují veřejný pořádek a svým jednáním leckdy ohrožují i životy, zdraví a způsobují citelné ztráty na majetku.^{42,43} Takové „fotbalové trestné činy“ by pak vyžadovaly určení speciálního subjektu, speciálního místa činu a naplnění takové skutkové podstaty by bylo vázáno pouze na prostředí fotbalového stadionu nebo jeho okolí a bylo by tedy ve svém důsledku omezené. Na druhou stranu by však nepředstavovaly žádný zásadní přínos pro možnost postihu závadného jednání, které je možné bez větších obtíží subsumovat pod již existující skutkové podstaty.

Možnosti ukládat omezující opatření existují jak podle trestního zákona a trestního řádu, tak podle přestupkového zákona. Při rozhodování o vzniku nové normy je prvořadým předpokladem uvažovat o její potřebnosti, o tom, zda problém, který by měla řešit, není možné vyřešit na základě v současnosti platných pravidel.

Bylo by nevhodné podlehnout představě, že Velké Británii se podařilo z velké části vyrovnat s fenoménem diváckého násilí díky přijímání zvláštních zákonů, nebo že kopírováním části opatření, která Británie přijala, by se v České republice podařilo dospět k podobnému úspěchu. I ve Velké Británii bylo k tomuto společenskému problému přistupováno systémově, přičemž hlavním předpokladem úspěchu bylo zejména přenesení dílu odpovědnosti za bezpečnost na samotné kluby a jejich finanční zainteresovanost na klidném průběhu utkání. Hlavním cílem všech pak bylo vytvořit prostředí nepřátelské chuligánství.⁴⁴

Vymezení skutkových podstat

Možnosti trestního stíhání a přestupkového řízení s pachateli incidentů spojených se sportovními utkáními se v nedávném období zlepšily i v České republice. S účinností od 1. října 2006 byla v legislativní rovině schválena novela § 202 (výtržnictví) trestního zákona, zpřísňující tresty za divácké násilí: „Kdo se dopustí veřejně nebo na

⁴¹ ČTK, *Langer tvrdí, že fotbalové vedení zaspalo v boji s chuligány*, 4. 4. 2008.

⁴² <http://www.fotbal.cz/scripts/detail.php?id=29531>, 19. 4. 2008 - *Fotbaloví funkcionáři ve svém volání po změně legislativy v boji proti výtržníkům našli podporu u předsedy Poslanecké sněmovny Miloslava Vlčka. Při dnešní schůzce (17.4.2008) na parlamentní půdě se obě strany shodly, že k zajištění vyšší bezpečnosti na stadionech bude nezbytné upravit zákony.*

⁴³ <http://aktualne.centrum.cz/sportplus/fotbal/domaci/clanek.phtml?id=601912>, 19.4.2008; *"Bez nové legislativy bude mít náš nový stadion velké problémy, to říkám naprosto otevřeně," sdělil na tiskové konferenci 8.4.2008 po zasedání grémia slávičtí šéf Petr Doležal.*

⁴⁴ MURPHY P., WILLIAMS J., DUNNING E., *Football on Trial, Spectator violence and development in the football world*, 2. vyd., Londýn, Routledge, 2001, 229 s., ISBN 0-415-05023-5

místě veřejnosti přístupném hrubé neslušnosti ... anebo hrubým způsobem ruší přípravu nebo průběh organizovaného sportovního utkání ... bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá – li uvedený čin jako člen organizované skupiny“.⁴⁵ Nelze však s jistotou tvrdit, že výše uvedená legislativní změna přinesla kýžený efekt⁴⁶, jelikož neexistuje nebo není veřejně přístupný žádný vyhodnocující dokument.

Český trestní zákon obsahuje nemalé množství dalších skutkových podstat, které lze jednáním ohrožujícím bezpečnost nebo jinak závažným jednáním na stadionu naplnit. Namátkou lze vyjmenovat trestný čin ublížení na zdraví (§ 221 a následující), hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení (§ 198), poškozování cizí věci (§ 257) apod.⁴⁷ Nelze zapomenout ani na řadu skutkových podstat přestupků podle přestupkového zákona.⁴⁸

Jen tento neúplný přehled signalizuje, že naprostou většinu protiprávního jednání fanoušků na stadionech lze kvalifikovat jako některý z již existujících trestných činů. Zbývají taková jednání, která sice nenaplní skutkovou podstatu trestného činu, kluby je však oprávněně považují za nebezpečná a žádají, aby i v jejich případě byla založena trestněprávní odpovědnost. Jedná se o vniknutí nebo vrhání předmětů na hrací plochu.⁴⁹ Kluby argumentují tím, že pořadatelská služba sice může fanouška za takové jednání vyvést, nicméně nemá oprávnění ho na další zápas nepustit a žádá úpravu, na základě které by kluby byly oprávněny vydávat zákaz vstupu na jejich stadion.^{50, 51}

Díky možnosti vlastníka/provozovatele stadionu určit kriteria pro vstup diváka do prostoru stadionu, je možné bez dalšího konstatovat, že důvodné podezření (založené zejména na předchozí zkušenosti pořadatelské služby s divákem), že divák bude ohrožovat bezpečnost průběhu sportovní akce, může založit příčinu jeho nevpuštění na stadion. Rovněž opilý či agresivně se projevující divák nemusí být pořadatelem na stadion vůbec vpuštěn.

Vyvede-li pořadatelská služba diváka, který nepřístojným způsobem ohrožoval průběh zápasu, má nejméně dvě možnosti, jak zajistit, aby dotyčný divák nebyl napříště na zápas vpuštěn. Buď požádá policistu přítomného před stadionem o zjištění totožnosti takového diváka, jeho jméno zapíše na interní seznam nežádoucích diváků a při příštím zápase bude při vstupu zjišťovat totožnost diváků, čímž zajistí, že se dotyčný na stadion nedostane, nebo s využitím kamerového systému zaznamená jeho podobu, a porovnáním u vstupu zjistí, které osoby jsou pro vstup na stadion nežádoucí. Pokud se týká možnosti pořadatele zakázat konkrétní osobě vstup na stadion, je třeba odkázat na výklad o soukromoprávní povaze vztahu

⁴⁵ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁶ ČTK, *Poslanci a zástupci ČMFS vymýšlejí bič na násilnické fandky*, 10. 4. 2008.

⁴⁷ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁸ Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁹ V některých zemích, například v Anglii a Francii, je vniknutí na hrací plochu nebo házení petard a velkých předmětů na trávník trestným činem, za který hrozí pokuty až 15 tisíc eur nebo vězení až do tří let. ČTK, *Otázky a odpovědi kolem bezpečnosti na fotbalových stadionech*, 8. 4. 2008.

⁵⁰ ČTK, *Je třeba hlavně změnit přístup k fanouškům, radí Britové*, 23. 4. 2008.

⁵¹ ČTK, *Kluby volají po změnách zákonů, bez nich jsou prý bezmocné*, 8. 4. 2008.

mezi divákem a tím, kdo poskytuje zábavu, ve spojení s využitím vlastnického práva „pána domu“.

Trestněprávní postih pachatele

Z hlediska trestního práva není v běžných případech diváckého násilí nezbytné, aby reakcí státní moci bylo omezení násilníka na svobodě, neboť jeho trestná činnost se realizuje především v souvislosti s fotbalovým utkáním. Proto se v případě takových pachatelů projevuje jako efektivní ukládání alternativních trestů místo trestu odnětí svobody, tedy zejména trestu obecně prospěšných prací (§ 45) a trestu peněžitého (§ 53).⁵² Pro skupinu těchto pachatelů je však významným postihem i uložení tzv. přiměřených omezení, která může soud uložit v případě podmíněného odsouzení nebo podmíněného upuštění od potrestání, nebo podmíněného zastavení trestního stíhání.

Podmíněné upuštění od potrestání je upraveno v § 26. Ve čtvrtém odstavci pod písmenem e) citovaného ustanovení se praví, že soud může jako přiměřená omezení nebo povinnosti uložit *zdržet se návštěv nevhodného prostředí, sportovních, kulturních a jiných společenských akcí*.⁵³ Podmínkou pro takový postup je, aby trestný čin, který pachatel spáchal, byl menší nebezpečnosti a pachatel jeho spáchání litoval. Zkušební doba se v takovém případě stanoví až na jeden rok, přičemž soud nad pachatelem vysloví dohled úředníka probační a mediační služby.

Podmíněné odsouzení upravené v § 58 tr. z. rovněž počítá s možností soudu uložit pachateli přiměřená omezení a povinnosti, přičemž zkušební doba se pohybuje mezi jedním rokem až pěti lety. Stejná pravidla platí i pro podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem upravené v § 60a tr. z..

O podmíněném zastavení trestního stíhání (§ 307) může soudce a v přípravném řízení státní zástupce rozhodnout v případě, že se obviněný k trestnému činu přizná a nahradí způsobenou škodu. I zde zákon umožňuje uložit obviněnému přiměřená omezení, přičemž zkušební doba se může pohybovat od 6 měsíců do 2 let.⁵⁴

Společným jmenovatelem všech možností uložit v rámci trestního řízení popsané omezující opatření je podmíněnost uložení trestu, resp. upuštění od potrestání.⁵⁵

Nejinak je tomu v případě mladistvých a nezletilých diváckých výtržníků. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže v § 14 stanoví, že pokud soud podmíněně upustí od uložení trestního opatření, může mladistvému uložit výchovné opatření. Jedním z druhů výchovných opatření jsou i tzv. výchovná omezení, jejichž výčet je upraven § 19 citovaného zákona. Patří mezi ně i povinnost *nenavštěvovat určité akce, zařízení*

⁵² Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

⁵³ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁵ Jedinou výjimku lze najít v případě uložení trestu obecně prospěšné práce, kdy soud po dobu trvání trestu může pachateli také uložit omezující opatření, přeměnění trestu obecně prospěšné práce v trest odnětí svobody při porušení takového opatření je však možné problematické, a zákon s ním počítá pouze v případě zaviněného nevykonání práce. Vynutitelnost splnění opatření je proto sporná.

*nebo jiné pro mladistvé nevhodné prostředí. Zkušební dobu může soud stanovit až na jeden rok, přičemž tuto lhůtu lze prodloužit ještě maximálně o další rok.*⁵⁶

Pokud je jednání diváka posouzeno jako přestupek, nastupuje úprava zákona o přestupcích. Ten v § 16 analogicky stanoví, že pachateli přestupku na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, přestupku proti veřejnému pořádku a proti občanskému soužití lze uložit spolu s jinou sankcí i ochranné opatření spočívající mimo jiné v *zákazu navštěvovat místa a místnosti, v nichž se konají sportovní podniky*. Toto ochranné opatření lze uložit nejdéle na dobu jednoho roku.⁵⁷

Právní úprava na první pohled nepokládá zákaz vstupu na stadion za sankci, ale pouze za preventivní opatření, které má pachateli pomoci prokázat ve zkušebním období, na které je podmíněně odložen výkon trestu, že je schopen se v životě chovat řádně. Trest zákazu činnosti je v naší právní úpravě nerozlučně spjat se zaměstnáním, funkcí nebo činností na základě zvláštního povolení, a nelze ho tedy na návštěvy sportovních zařízení aplikovat. Z uvedeného vyplývá, že pokud soud nepřistoupí k některé z forem podmíněného odkladu, schází mu v nabízené škále trestů takový alternativní trest, který by pachatele postihl právě v oblasti, která pro jeho trestnou činnost představuje životní nutnost.

Efektivní kontrola uložených sankcí a omezení

Nabízí se proto otázka, zda by nebylo vhodné vybavit systém alternativních trestů novou sankcí spočívající obecněji v zákazu návštěv vymezených druhů akcí s účastí veřejnosti. Bylo by zároveň vhodné umožnit samostatné uložení takového trestu a zvolit hranice trestní sazby, které by se nemusely vázat na současnou hranici trestu zákazu činnosti.

Další úvaha by se pak po vzoru britské i jiných zahraničních úprav měla ubírat směrem k efektivnímu zamezení porušování jak případného nově vzniklého trestu, tak již upravených omezujících opatření, která by byla zajištěna donucením pachatele diváckého násilí splnit v době konání fotbalového utkání jeho klubu povinnost, která by se vylučovala s jeho přítomností na stadionu nebo v jeho okolí. Tuto otázku zahraniční úpravy typicky řeší uložení povinnosti hlásit se v inkriminovanou dobu na policii.⁵⁸ V našem prostředí by bylo možné využít činnosti Probační a mediační služby České republiky.⁵⁹ Probace znamená kontrolu výkonu alternativních trestů (zejména trestu obecně prospěšných prací) a kontrolu uložených povinností a omezení ve zkušební době. Vzhledem k tomu, že v systému alternativních trestů nefiguruje takový, který by spočíval v zákazu návštěv sportovních akcí, nemůže na

⁵⁶ Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁷ Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁸ ČTK, *Mnohé země jsou v boji s fotbalovými chuligány výrazně dál než ČR*, 8. 4. 2008.

⁵⁹ *Probační a mediační služba ČR představuje relativně novou instituci na poli trestní politiky, vychází ze součinnosti dvou profesí – sociální práce a práva, zejména trestního. Vyváženým propojením obou se vytváří nová multi-disciplinární profese v systému trestní justice. Probační a mediační služba usiluje o zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností a současně organizuje a zajišťuje efektivní a důstojný výkon alternativních trestů a opatření s důrazem na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality. Cílem této instituce je integrace pachatele, participace poškozeného a ochrana společnosti.*

tomto poli probační a mediační služba vystupovat v aktivní roli. Pokud by však úprava takové sankce byla v budoucnu přijata, mohla by se situace změnit. Současně je však možné konstatovat, že probační a mediační služba v současné době nevyužívá v případě pachatelů z řad diváků dostatečně možnosti, které jí zákon dává, a to při výkonu dohledu určovat termíny návštěv klientů (srovnej § 26a) v čase fotbalového utkání.⁶⁰

Do budoucna by bylo jistě vhodné potrestání pachatelů více medializovat a ukázat tak veřejnosti, že divácké násilí nezůstane nepotrestáno. Stejně tak by bylo vhodné, bude-li vytvořen nový typ alternativního textu (viz výše), zabývat se i myšlenkou upravit konkrétní povinnost pachatele dostavovat se ke kontrole výkonu trestu k nejlépe probačnímu úředníkovi ve stanovených lhůtách v době zápasu příslušného fotbalového klubu.

Oprávnění Policie České republiky

Nástroje, kterými Policie ČR disponuje jsou experty považovány za dostatečné. Oblast diváckého násilí je nově upravena rovněž ve vládním návrhu na vydání zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky. Tento návrh obsahuje v části první „Změna zákona o podpoře sportu“ nové instituty boje proti diváckému násilí.⁶¹ Opatření vychází z předpokladu, že odpovědnost za bezpečnost fotbalového utkání jakožto soukromého podniku nese zejména jeho organizátor, který je povinen za účelem zajištění bezpečnosti vydat návštěvní řád obsahující pravidla pro vstup a chování návštěvníků akce.⁶²

Nová úprava předpokládá, že se policie do budoucna nebude v masivní míře účastnit udržování pořádku a bezpečnosti přímo na stadionech a tato odpovědnost bude v celém rozsahu převedena na pořadatelskou službu. Pouze v případě, kdy úsilí pořadatele udržet pořádek na stadionu selže, bude možné požádat Policii České republiky o spolupráci.

Skutečnost, že Policie České republiky by do budoucna měla hrát mnohem méně aktivní roli v soukromém prostoru stadionu neznamena, že se vzdá své role strážce veřejného pořádku v jeho okolí nebo v jiném prostoru, kde bude probíhat protiprávní činnost sportovních diváků.

Policie České republiky se musí snažit s využitím veškerých oprávnění, která jí zákon o policii (případně jiný právní předpis) dává, předcházet tomu, aby například příprava a cesta agresivních fanoušků na zápas představovala pro veřejný pořádek ohrožení.

---

⁶⁰ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

⁶¹ Sněmovní tisk č. 440, vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky, Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, V. volební období, 2008, <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=440&CT1=0>, 22. 4. 2008

⁶² Důvodová zpráva, Sněmovní tisk č. 440, vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky, Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, V. volební období, 2008, <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=440&CT1=0>, 22. 4. 2008

Základní úkoly policie jsou stanoveny v § 2 zákona o policii.⁶³ Jedná se zejména o ochranu bezpečnosti osob a majetku, spolupůsobení při zajišťování veřejného pořádku⁶⁴, odhalování přestupků a zjišťování jejich pachatelů, projednávání přestupků, pokud tak stanoví zvláštní zákon, a o dohled nad bezpečností a plynulostí silničního provozu a spolupůsobení při jeho řízení.

Z hlediska pořádání sportovních akcí a udržování veřejného pořádku při nich lze uvést následující oprávnění policisty:

- oprávnění požadovat vysvětlení (§ 12),
- oprávnění požadovat prokázání totožnosti (§ 13),
- oprávnění zajistit osobu (§ 14 a 15),
- oprávnění k omezení pohybu agresivních osob (§ 16),
- oprávnění odebrat zbraň (§ 17),
- oprávnění k prohlídce dopravních prostředků (§ 18),
- oprávnění zakázat vstup na určitá místa (§ 20),
- oprávnění k úkonům v souvislosti s řízením o přestupcích (§ 24 a 25),⁶⁵
- při plnění úkolů orgánu činného v trestním řízení může policista v rámci prověřování a vyšetřování trestných činů uplatnit i další oprávnění daná mu trestním řádem. Jde například o zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu (§ 76), výzvu k vydání a o odejmutí věci důležité pro trestní řízení (§ 78, § 79), osobní prohlídku (§ 82).⁶⁶

Policista je dále v souvislosti s plněním svých úkolů oprávněn použít tzv. donucovacích prostředků, které jsou vymezeny v § 38 zákona o policii.⁶⁷

Uvedený výčet obsahuje oprávnění, jejichž využití bude v případě průběhu sportovního utkání, před jeho zahájením nebo po jeho ukončení přicházet v úvahu i mimo prostor stadionu. Je třeba, aby Policie ČR takových oprávnění využívala plně již před zahájením utkání.

Pořadatelská služba

Pořádající klub je povinen mimo jiné zajistit pořádek v prostoru stadionu, zajistit pořadatelský sbor v potřebném počtu a kvalitě, neumožnit vstup osobám podnapilým či vnášejícím zakázané předměty. Porušení těchto ustanovení jsou sankcionována pokutou, disciplinárně či herními důsledky. Státní orgány nyní nedisponují závaznou právní úpravou v dané věci a nemají tak možnost účinné a právně podložené sankce v případě neplnění povinností. Ve vládním návrhu na vydání zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky je navrhována sankce uzavření stadionu v případě dlouhodobého neplnění povinností ze strany pořadatelů sportovních utkání.⁶⁸

⁶³ Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁴ V případě porušení veřejného pořádku též realizace opatření k jeho obnovení.

⁶⁵ Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁷ Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁸ Pro ilustraci uvádí důvodová zpráva k vládnímu návrhu na vydání zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky, že v souvislosti s konáním fotbalových zápasů jarních kol I. Gambrinus ligy roku

Výběr pořadatelské služby provádí fotbalové kluby. Pořadatelský sbor je složen z dobrovolníků, řídicích se instrukcemi hlavního pořadatele. Členy pořadatelské služby jsou v některých případech také pracovníci soukromých bezpečnostních služeb. V obou případech se jedná o osoby, u kterých se jedná o smluvní vztah mezi zadavatelem, tj. příslušným fotbalovým klubem a bezpečnostní agenturou či danou fyzickou osobou. Podstatou tohoto smluvního vztahu je přenesení výkonu některých práv a povinností zadavatele na bezpečnostní agenturu, resp. fyzické osoby.

Z hlediska právního postavení členů pořadatelské služby podle platných právních předpisů jsou její členové při výkonu svých práv a povinností v postavení běžného občana.⁶⁹ Nemají žádná zvláštní práva, jimiž by disponovali v porovnání s ostatními občany. Zvláštnost jejich postavení je však dána dočasným plněním úkolů pořadatelské služby a tedy výkonem práv a povinností fotbalového klubu.

Posuzujeme-li možnosti pořadatele ovlivnit bezpečnost na sportovním zařízení, jako zcela neefektivnější nástroj boje s diváckým násilím, je nutné vyhodnotit možnost podmínit vstup do zařízení splněním požadavků (zpravidla zveřejňovaných v návštěvním řádu).

Vstup na stadion je nutné považovat za vstup do neveřejného prostoru, na který se podle základních principů vlastnického práva vztahuje tradiční soukromoprávní koncept „pána domu“, jenž rozhoduje o tom, kdo bude vpuštěn do prostoru, nad kterým vykonává své právo. Návštěva stadionu je zcela logicky založena na úplatném smluvním vztahu diváka a pořadatele, a záleží na svobodné vůli obou stran smlouvy, zda budou ochotni do vztahu vstoupit.⁷⁰

Obecní policie při zabezpečování pořádku na stadionech

Pro úplnost je možné zmínit i možnost asistencí strážníků obecní policie. Jejich činnost by se však měla zpravidla odehrávat pod vedením Policie ČR, neboť dle ustanovení § 1 odst. 4 zákona o obecní policii při plnění svých úkolů spolupracuje obecní policie s Policií České republiky.⁷¹ Je nezbytné mít na paměti, že eliminace

---

2007 služba pořádkové a železniční policie Policie České republiky provedla 167 policejních opatření na ochranu veřejného pořádku v souvislosti s tzv. diváckým násilím. Z toho 68 opatření bylo prováděno s klasifikací "rizikový zápas". Celkem muselo být nasazeno 10 601 příslušníků Policie České republiky. V této souvislosti bylo nad zákonem stanovenou dobu odpracováno 36 733 přesčasových hodin. Dále pak důvodově zpráva uvádí, že pokud Policie České republiky bude muset ve sportovním zařízení obnovit veřejný pořádek v důsledku nečinnosti nebo nepřijetí adekvátních opatření ze strany vlastníka sportovního zařízení, bude mít nárok na úhradu vynaložených nákladů. Tímto dojde k přenosu odpovědnosti za bezpečnost osob a ochrany majetku v konkrétních sportovních zařízeních z Policie České republiky na jejich vlastníky. Tato konstrukce zcela odpovídá novému pojetí odpovědnosti za bezpečnost osob a majetku ve sportovních zařízeních a je analogií již existujících právních úprav. Nelze připustit, aby policie i nadále nahrazovala pořadatelskou službu při aktivitách tohoto druhu. Viz důvodová zpráva, Sněmovní tisk č. 440, vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky, Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, V. volební období, 2008, <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=440&CT1=0>, 22. 4. 2008

⁶⁹ ČTK, *Policie: Ze stadionů neodejdeme úplně, zůstanou kriminalisté*, 28. 2. 2008.

⁷⁰ *Otázkou je, zda se pořadatelům podaří za dodržení všech požadavků zákona č. 101/2000 Sb., na ochranu osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů, nastavit takový systém kontroly vstupujících diváků, aby bylo možné zabránit ve vstupu na stadion člověku, který na předchozích zápasech páchal přestupky či se jinak nevhodně projevoval a porušil tak pravidla, která stanovil vlastník/provozovatel sportovního zařízení. Nyní kluby argumentují tím, že mají zjištěno, kteří fanoušci dělají nepořádek na stadionu, ovšem nemohou jim nijak podle současných zákonů zabránit, aby se tam stále vraceli. ČTK, *Bez změn v legislativě se bezpečnost na stadionech nezvyšší*, 8. 4. 2008.*

⁷¹ *Zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů.*

projevů diváckého násilí na stadionech, jehož se obvykle účastní větší počet problematických diváků, často vyžaduje nasazení specializovaných pořádkových sil Policie ČR a nikoliv strážníků, kteří k hromadným zákrokům pod jednotným velením, na rozdíl od Policie ČR, nejsou vyškoleni, vycvičeni a ani vybaveni.

Politika proti diváckému násilí respektive fotbalovému chuligánství v zahraničí

Divácké násilí, ať spontánní nebo plánované, je úzce spojeno zejména s profesionálním fotbalem, přestože v některých zemích se násilí objevuje i při amatérských hrách a sportech. Divácké násilí na fotbalových stadionech (i mimo fotbalové stadiony) tak na začátku 21. století stále zůstává znepokojujícím problémem, a to navzdory vynaložených snahám a financím.

Fotbalové násilí, byť různými způsoby, bezpochyby postihuje všechny evropské země. Nicméně v minulosti bylo a stále je nutné na mezinárodní úrovni usilovat o řešení tohoto problému, jehož některé prvky jsou společné mnoha evropským zemím.

Vysoká intenzita chuligánského násilí a projevů rasismu a xenofobie v souvislosti s fotbalem si v Evropě v posledních dvaceti letech vyžádaly protireakce vnitrostátních a mezinárodních institucí a organizací, a to jak vládních, tak nevládních. Fotbalovým násilím a rasismem se začala zabývat i Evropská unie. Všechny její členské státy jsou současně i členskými státy Rady Evropy, a proto opatření EU navazují především na Evropskou úmluvu k diváckému násilí Rady Evropy z roku 1985.⁷² Evropská unie se fotbalovým násilím zabývá především v rámci tzv. třetího pilíře, tj. v rámci mezivládní politiky v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech (tj. při zajištění ochrany občanů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva).^{73,74}

Aktivity v rámci Rady Evropy

Rada Evropy se snaží již řadu let aktivně bojovat proti všem projevům diváckého násilí, zvláště na fotbalových zápasech. Základním rámcem, který této organizaci umožňuje vyvíjet aktivní činnost je již zmiňovaná Evropská úmluva o diváckém násilí a neslušném chování při sportovních událostech a zvláště při fotbalových zápasech z roku 1985. Rada Evropy dohlíží na její správnou implementaci, mimo jiné za tímto účelem organizuje i hodnotící mise do jednotlivých států, kde experti analyzují a posuzují dosažené výsledky. Kromě toho je hlavní snahou Rady Evropy zajišťovat mezivládní koordinaci na velkých fotbalových svátcích typu Mistrovství

---

⁷² Evropská úmluva o diváckém násilí a neslušném chování při sportovních událostech a zvláště při fotbalových zápasech (*European Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sports Events and in particular at Football Matches*) byla přijata dne 19. srpna 1985 ve Štrasburku. Jménem České republiky byla úmluva podepsána dne 28. dubna 1995. Úmluva na základě svého článku 13 odst. 1 vstoupila v platnost dnem 1. listopadu 1985 a pro Českou republiku podle odstavce 2 téhož článku dnem 1. června 1995.

⁷³ http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/police/hooliganism/doc_police_hooliganism_en.htm, 18. 3. 2008

⁷⁴ MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M. *Fotbalové chuligáni*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004, 166 s. ISBN 80-903333-0-3

světa či Evropy, připravuje jednání, konference či praktické příručky obsahující příklady dobré praxe.⁷⁵

Evropská úmluva o diváckém násilí

Evropská úmluva se vztahuje obecně na všechny druhy sportů, specificky se pak zaměřuje na fotbal. Zavazuje všechny strany úmluvy k přijímání praktických opatření jak v oblasti prevence, tak i v oblasti kontroly a potlačování násilností. Podpisem Úmluvy byl vytvořen tzv. Stálý výbor⁷⁶, jehož úkolem je přijímání doporučení a reagování na nové trendy a změny v oblasti diváckého násilí.⁷⁷

Podíváme-li se na jednotlivé části úmluvy, pak můžeme konstatovat, že obsahuje tři základní témata: prevence, spolupráce a represe.

V oblasti *prevence* je kladen důraz zejména na následující:

- zajišťování veřejného pořádku jak na stadionech samotných, tak i na přístupových trasách k nim,
- oddělení skupinek sympatizantů znesvářených stran,
- důsledná kontrola prodeje vstupenek,
- vyloučení problematických osob ze stadionu a nepouštění takových osob na sportovní klání,
- zákaz vlastního vnášení alkoholu do prostoru stadionu a účinná omezení jeho prodeje,
- provádění bezpečnostních kontrol,
- jasně definované rozdělení odpovědnosti mezi pořadateli a bezpečnostními složkami státu,
- stanovení technických norem pro stavbu stadionů, které budou důsledně zohledňovat bezpečnost návštěvníků,
- podpora sociálních a vzdělávacích projektů (fanouškovské ambasády, podpora klubové práce s fanoušky, atp.).⁷⁸

V oblasti *spolupráce* úmluva vyzdvihuje důležitost vnitrostátní i mezinárodní výměny informací mezi sportovními kluby a policejními orgány a to zejména s ohledem na pořádání velkých mezinárodních sportovních klání. Za tímto účelem zavádí institut přípravných jednání (konzultací), které by se neměly konat později než dva týdny před konáním sportovní akce.⁷⁹

Represe či chceme-li spolupráce v oblasti právní s veškerým respektem k existujícím vnitrostátním úpravám klade důraz na pozitivní identifikaci a potrestání původců

⁷⁵ http://www.coe.int/t/dg4/sport/violence/Default_en.asp, 19. 4. 2008

⁷⁶ Stálý výbor (Standing Committee) byl vytvořen na základě článku 8 (a následující) Evropské úmluvy o diváckém násilí a neslušném chování při sportovních událostech a zvláště při fotbalových zápasech.

⁷⁷ http://www.coe.int/t/dg4/sport/violence/convention_en.asp#TopOfPage, 19. 4. 2008

⁷⁸ Srovnej článek 3 (Measures) Evropské úmluvy o diváckém násilí. *European Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sports Events and in particular at Football Matches*, European Treaty Serie – No. 120, Štrasburk, 19. 8. 1985.

⁷⁹ Srovnej článek 4 (International co-operation) Evropské úmluvy o diváckém násilí. *European Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sports Events and in particular at Football Matches*, European Treaty Serie – No. 120, Štrasburk, 19. 8. 1985.

násilí. Současně vyzývá strany úmluvy ke vzájemnému předávání trestního řízení do země původu.⁸⁰

Od roku 1998 organizuje Rada Evropy program monitoringu přijímání závazků vyplývajících z úmluvy. Jsou pořádány hodnotící mise, resp. konzultační návštěvy s cílem pomoci státům s implementací jejich programů a politik boje s diváckým násilím. Nad to je každý stát povinen předložit Stálému výboru výroční zprávu informující o přijatých krocích ve vztahu k implementaci úmluvy.⁸¹

Priority Rady Evropy

Rada Evropy si stanovila čtyři prioritní oblasti, kam aktuálně zaměřuje svojí pozornost. Patří sem *pořádání mezinárodních konferencí* na téma sportu a násilí v Evropě, *práce s mladými fanoušky*, propagace tolerance a fair-play a podpora vzdělávacích projektů, které zapojí a přitáhnou mladé. Stálý výbor se také pokouší o *rozvoj mezikulturního dialogu* skrze sport, vydává publikace nabízející přehled a popis tzv. dobré praxe, příručky a další materiály za účelem *šíření* osvědčených postupů v boji proti diváckému násilí a *know-how* mezi jednotlivými smluvními stranami.⁸²

Aktivity v rámci Evropské unie

Jak již bylo výše poznamenáno Evropská unie se fotbalovým násilím zabývá v rámci tzv. třetího pilíře v oblasti justiční a policejní spolupráce. Stejně tak jako občané EU stále více využívají příležitosti, kterou jim dává právo svobodně cestovat po EU, zvyšuje se také potřeba spolupráce mezi národními policejními složkami.⁸³

Lepší a užší spolupráce složek vynucujících právo⁸⁴ je klíčová zejména proto, aby EU skutečně vytvořila proklamovaný prostor svobody, bezpečnosti a práva⁸⁵, kde jsou práva občanů chráněna a organizovaný zločin efektivně potírán.

Priority Evropské unie

Podíváme-li se na to, jakým způsobem chce EU výše uvedeného cíle dosáhnout a jaké jsou v tomto ohledu její priority, nalezneme následující: zaprvé EU zřídila několik *koordinačních těles* a zadruhé Evropské komisi byl vymezen rozsah její *role* v oblasti *policejní spolupráce*.

---

⁸⁰ Srovnej článek 5 (*Identification and Treatment of Offenders*) Evropské úmluvy o diváckém násilí. *European Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sports Events and in particular at Football Matches, European Treaty Serie – No. 120, Štrasburk, 19. 8. 1985.*

⁸¹ http://www.coe.int/t/dg4/sport/violence/convention_en.asp#TopOfPage, 19. 4. 2008

⁸² http://www.coe.int/t/dg4/sport/violence/priorities_en.asp, 19. 4. 2008

⁸³ http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/police/fsj_police_intro_en.htm, 19. 4. 2008

⁸⁴ *Law-enforcement agencies.*

⁸⁵ *Area of freedom, security and justice.*

Koordinace probíhá jak v rovině předávání operativních informací či poznatků (Europol), tak i na úrovni osobního setkávání a komunikace špiček policejních sborů (European Police Chief Task Force). Velký důraz je v posledních letech kladen na společný výcvik personálu (European Police College) a společné působení v policejních mírových misích EU, které jsou vysílány do třetích zemí (European Rapid Reaction Force).

Pokud se podíváme na *působnost Komise* v oblasti policejní spolupráce, tak kromě jejích prioritních aktivit na poli boje proti terorismu, spolupráce v otázkách Schengenského prostoru a prevence kriminality, je jednou z oblastí jejího zvýšeného zájmu i potírání chuligánství během velkých sportovních svátků.⁸⁶

Policejní spolupráce a výměna informací

Cílem aktivit EU je zlepšit spolupráci mezi jednotlivými členskými státy a stanovit společné standardy při udržování bezpečnosti a veřejného pořádku. Důležitá je v tomto ohledu zejména výměna informací o fotbalových fanoušcích, jejich pohybu a rozlišování těch, které je možné považovat za pokojné a těch, které označujeme jako násilnické.⁸⁷

V roce 2002 byla rozhodnutím Rady vybudována síť tzv. národních fotbalových informačních bodů⁸⁸ s cílem výměny konkrétních operativních informací o diváckém násilí. V České republice tuto roli zastává pracoviště Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia Policie České republiky.

Maastrichtská smlouva přijala řadu dalších instrumentů, které ovlivňují nebo formulují národní postupy boje s diváckým násilím. Patří sem:

- bránění chuligánům v opuštění jejich země původu při cestování za fotbalovými zápasy do zahraničí,
- bránění vstupu chuligánů do hostitelské země nebo jejich vyhoštění (země pořádající velké fotbalové turnaje jako Mistrovství světa či Evropy, často na určitou dobu znovu zavádějí hraniční kontroly a to i přesto, že se jedná o země tzv. schengenského prostoru),
- sdílení informací o trestech uložených v souvislosti s páchaním násilností na fotbalových stadionech.⁸⁹

V roce 1999 vydala Rada ministrů „Příručku pro mezinárodní policejní spolupráci a opatření k předcházení a potírání násilí a nepokojů v souvislosti s mezinárodními fotbalovými utkáními“.⁹⁰ Příručka obsahuje praktické příklady rozvoje policejní spolupráce v oblasti prevence a postupů proti výtržnostem během mezinárodních

⁸⁶ http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/police/hooliganism/fsj_police_hooliganism_en.htm, 19. 4. 2008

⁸⁷ *The prevention of violence in sport. Final Report, Lisbon Conference – The role of local and regional authorities in preventing violence at sports events and in particular at football matches*, 23. – 24. června 2003, Sport Department of the Council of Europe, vytištěno ve Francii v únoru 2005, Rada Evropy, 41 s.

⁸⁸ *National football information points*.

⁸⁹ http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/police/hooliganism/fsj_police_hooliganism_en.htm, 19. 4. 2008

⁹⁰ *Rozhodnutí Rady ze dne 21. června 1999 o vydání příručky pro mezinárodní policejní spolupráci a opatření k předcházení a potírání násilí a nepokojů v souvislosti s mezinárodními fotbalovými utkáními (Handbook for international police cooperation and measures to prevent and control violence and disturbances in connection with international football matches)*. *Official Journal C 196, 1999, 0001 – 0012 s.*

fotbalových zápasů. Doporučení sahají od přípravy policejních složek, organizaci předzápasových setkání, nastavení informačních toků, vztahy s médii či pořadatelskou službou až po systémy prodeje lístků. Příručka je pravidelně aktualizována.⁹¹

Lze konstatovat, že aktivity EU se posledních letech neustále zvyšují. EU iniciuje semináře a vydává a aktualizuje příručky o problematice diváckého násilí, které se zabývají především policejní prevencí a kontrolou násilí, soustřeďuje se také na boj proti rasismu a xenofobii. Např. na zasedání Evropského parlamentu v březnu 2006 byly fotbalové organizace vyzvány k přísnějším postihům za rasistické nadávky během fotbalových utkání. Předseda Evropského parlamentu při té příležitosti řekl, že: „Základní lidská práva každého z nás nesmějí být porušována ani během sportovních událostí. Vyzývám vlády, UEFA i fotbalové kluby ke zformulování příslušných politik“. Dále ve svém projevu zdůranil, jaký má fotbal vliv na chování lidí: „Fotbal je zrcadlem společnosti, všech dobrých věcí, ale i všech špatných. Rasismus a xenofobie projevené během fotbalových zápasů je však zesílený ... viditelný miliony lidí na celém světě“.⁹²

Normotvorba Evropské unie

Řada dokumentů byla přijata formou doporučení Rady EU, jiné formou rozhodnutí:

- 22. dubna 1996 - Rada vydala doporučení k prevenci a zamezení narušování pořádku při fotbalových utkáních,⁹³
- 9. června 1997 – přijala Rada rozhodnutí k zamezení a regulaci fotbalového násilí prostřednictvím výměny informací, zákazů na stadionech a mediální politiky,⁹⁴
- 21. června 1999 – přijala Rada ve formě rozhodnutí příručku pro mezinárodní policejní spolupráci a opatření k předcházení a potírání násilí a nepokojů v souvislosti s mezinárodními fotbalovými utkáními,⁹⁵
- 15. září 2001 – byla přijata iniciativa belgického království, která měla vyústit v přijetí rozhodnutí Rady o bezpečnosti při fotbalových utkáních mezinárodního významu,⁹⁶
- 6. prosince 2001 – přijala Rada rezoluci k příručce s doporučeními pro mezinárodní policejní spolupráci a opatření k předcházení a potírání násilí a nepokojů v souvislosti s fotbalovými utkáními mezinárodního významu, do nichž je zapojen přinejmenším jeden členský stát,⁹⁷

⁹¹ http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/police/hooliganism/fsj_police_hooliganism_en.htm, 19. 4. 2008

⁹² <http://www.farenet.org/default.asp?intPageID=7&intArticleID=911>, 19. 4. 2008

⁹³ Council Recommendation ze dne 22. dubna 1996 on guidelines for preventing and restraining disorder connected with football matches, Official Journal C 131, 0001 – 0011 s.

⁹⁴ Council Resolution ze dne 9. června 1997 on preventing and restraining football hooliganism through the exchange of experience, exclusion from stadiums and media policy, Official Journal C 193, 0001 - 0001 s.

⁹⁵ Council resolution ze dne 21. června 1999 concerning a handbook for international police cooperation and measures to prevent and control violence and disturbances in connection with international football matches, Official Journal C 196, 0001 – 0012 s.

⁹⁶ Initiative of the Kingdom of Belgium with a view to the adoption of a Council Decision concerning security in connection with football matches with an international dimension, Official Journal C 258, 0007 - 0008 s.

⁹⁷ Council Resolution ze dne 6. prosince 2001 concerning a handbook with recommendations for international police cooperation and measures to prevent and control violence and disturbances in connection with football matches with an international dimension, in which at least one Member State is involved, Official Journal C 022, 0001 – 0025 s.

- 25. dubna 2002 – přijala Rada rozhodnutí o bezpečnosti při fotbalových utkáních mezinárodního významu,⁹⁸
- 17. listopadu 2003 – přijala Rada směrnici o zákazech vstupu do prostor konání fotbalových utkání s mezinárodním významem.⁹⁹

Fotbalové chuligánství ve vybraných zemích

Velká Británie - komplexní přístup k diváckému násilí

Divácké násilí je na britských ostrovech dlouhodobě nejvíce rozšířeno v Anglii. Menší počty rizikových fanoušků mají i některé velšské celky. Zcela zvláštní kapitolou je glasgowské derby utkání mezi celky Celtic a Rangers. Divácké násilí u příležitosti tohoto utkání je vyvoláno především odlišnou náboženskou orientací příznivců obou klubů (Celtic – katolíci, Rangers – protestanti). V Irsku jsou případy diváckého násilí spíše výjimečné.

Historie

Divácké násilí se začalo ve zvýšené míře projevovat v Anglii v průběhu šedesátých a sedmdesátých let 20. století a eskalovalo v letech osmdesátých. Bylo nejčastěji spojeno s následujícími jevy:

- vniknutí diváků na fotbalová hřiště,
- házení předmětů na hrací plochu i na aktéry hry,
- verbální i brachiální konflikty ústící v agresi mezi chuligány a rozhodčím, chuligány a hráči, chuligánskými skupinami navzájem,
- projevy extremismu,
- nepokoje a vandalství,
- výtržnosti, apod.¹⁰⁰

Série vandalského chování a s fotbalem související incidenty kulminovaly v roce 1985 smrtí 39 lidí, většinou italských fanoušků klubu Juventus Turín, který dne 29. května 1985 sehrál v Bruselu finálové utkání Poháru mistrů evropských zemí s celkem FC Liverpool.^{101,102} Britští chuligáni napadli fanoušky Juventus. Následná

⁹⁸ Council Decision ze dne 25. dubna 2002 concerning security in connection with football matches with an international dimension, Official Journal L 121, 0001 – 0003 s.

⁹⁹ Council Regulation ze dne 17. listopadu 2003 on the use by Member States of bans on access to venues of football matches with an international dimension, Official Journal C 281, 0001 – 0002 s.

¹⁰⁰ MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M. Fotbalové chuligáni. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004, 15 s. ISBN 80-903333-0-3

¹⁰¹ MURPHY P., WILLIAMS J., DUNNING E. Football on Trial: Spectator violence and development in the football world. 2. vyd. Londýn: Routledge, 2001, 71 s. ISBN 0-415-05023-5

¹⁰² Útok liverpoolských fandů hodinu před výkopem zápasu způsobil v turínském sektoru ohromnou paniku. Ve zmateném úprku bylo mnoho fanoušků ušlapáno, další našli smrt pod troskami zřícené zdi a někteří byli ubodáni. Celkem zahynulo 39 diváků, z toho 31 Italů, dalších 250 bylo zraněno. Krvavému incidentu předcházely provokace především ze strany turínských příznivců. Doprovázela je však neuvěřitelná nedbalost ze strany pořadatelů: oba sektory diváků odděloval pouze drátěný plot (snadná překážka), fandové měli k dispozici zbraně (nože, žerdě, řetězy, láhve), celý stadion byl v chatrném stavu (daly se ulomit kusy betonu), přítomna byla pouze padesátka policistů, organizace lékařské pomoci dlouho otálela (první nosítka se objevila až po 40 minutách). Tragedii následovalo vyloučení anglických klubů z evropských pohárů na pět let (Liverpool na šest).

panika v italském sektoru vyvrcholila prolomením ochranné zdi. V důsledku samotné bitky, zřícení zdi či ušlapání přišlo o život již zmíněných 39 osob a dalších 250 osob bylo zraněno.¹⁰³

Po této tragédii byla přijata první rozhodnutí britské vlády a zákony proti fotbalovému chuligánství. Byla uplatněna legislativní opatření, zveřejněny zprávy a výzkumy o fotbalovém chuligánství.

Přístup policie k fotbalovým fanouškům se však nijak nezměnil. Na všechny bylo nahlíženo jako na potenciální chuligány a všem bylo měřeno stejným metrem. A pak přišla ještě strašnější událost, která změnila vše: Hillsborough. Události v Sheffieldu 15. dubna 1989 byly dle dostupné literatury velkou měrou způsobeny právě přístupem policejních složek. Tak jako mnohokrát dříve i tohoto dne se snažili na stadion dostat fanoušci Liverpoolu bez platných vstupenek. Avšak tentokrát to stálo 96 lidských životů.¹⁰⁴

Od devadesátých let 20. století proto došlo k další specializaci bezpečnostních postupů a zavádění informačních technologií do boje proti diváckému násilí. Fotbalové chuligánství ve Velké Británii se ocitlo v útlumu.

Především Anglie bývá často uváděna jako příklad země, která se s diváckým násilím vyrovnala. Skutečnost je taková, že přijatá opatření eliminovala násilí na fotbalových stadionech. Chuligánské akce se však přesunuly mimo dosah policie a kamerových systémů, a rovněž se staly mnohem organizovanějšími. Případy diváckého násilí se aktuálně odehrávají v okolí stadionů a v rámci nižších soutěží než je anglická první liga. Počty střetů chuligánských skupin jsou však nižší a méně početné než v osmdesátých letech 20. století.

Institucionální a legislativní úprava

Britská vláda stanovila podmínky pro státní dozor nad bezpečnostními opatřeními na stadionech. Každý stadion, na kterém se hraje profesionální fotbalové utkání, musí získat licenci od obce, na jejímž území působí. Tato licence se obnovuje každý rok. Licence např. obsahuje maximální možnou bezpečnou kapacitu stadionu, která nemusí odpovídat skutečné kapacitě.¹⁰⁵ Uvedená licence podrobně upravuje bezpečnostní infrastrukturu a organizaci stadionu a spis zpravidla obsahuje i podrobnou dokumentaci.

Udělování licencí metodicky řídí *Fotbalový licenční úřad (FLA)*¹⁰⁶. Jedná se o zákonem vytvořenou agenturu formálně spadající pod ministerstvo, které má na starosti sportovní záležitosti a je ve své činnosti řízena správní radou. Úřad má tzv. inspektory s kombinovanou, regionální a tématickou působností. Tito provádějí

¹⁰³ <http://www.eurofotbal.cz/clanky/fotbalove-tragedie-brusel-1985-31994/>, 22. 3. 2008

¹⁰⁴ BRIMSON, D. *Barmy army: The Changing Face of Football Violence*. 1. vyd. London: Headline book publishing, 2000, 128 s. ISBN 0 7472 6305 1

¹⁰⁵ Hlavním kritériem je ponechat v případě násilností dostatečný prostor pro evakuaci diváků.

¹⁰⁶ Football Licencing Authority.

kontroly stadionů, kontrolují licenční řízení ze strany obcí, poskytují metodickou pomoc obcím, klubům i fotbalovému svazu. Úřad zároveň vypracovává doporučené standardy, které představují vodítko pro licenční práci obcí i bezpečnostní politiku klubů. Standardy nejsou právně závazné, kluby i obce je však respektují. Fotbalový licenční úřad je velmi malá instituce: pracuje zde cca 9 inspektorů, většinou bývalých policistů, ale i hasiči, architekti a pomocný personál.¹⁰⁷

Stadiony jsou ve Velké Británii obecně ve velmi dobrém stavu. Samozřejmostí jsou místa pouze k sezení, kvalitní kamerový monitorovací systém¹⁰⁸, operační centrum pro řízení bezpečnostního opatření s dobrým výhledem na celou oblast stadionu, rozhlas s možností oslovit pouze určitý sektor, automatické monitorování obsazenosti stadionu, úprava vnitřních prostor stadionu (barevné řešení různých úseků), kvalitní restaurační a sociální zařízení, rodinné sektory.

Na utkáních je samozřejmostí přítomnost kvalitně placených pořadatelů, tzv. stevardů. Každý klub zaměstnává na plný úvazek bezpečnostního manažera¹⁰⁹, který je v pravidelném přímém kontaktu s bezpečnostními složkami státu. Mezi klíčová opatření patří propracovaný a obsáhlý výcvik pořadatelské služby.

Kluby mají zaveden *systém klubových karet* či *celoročních vstupenek* na utkání.¹¹⁰

Ve Velké Británii byla přijata *speciální legislativa*, upravující pořádkání fotbalových utkání a řešících případy diváckého násilí. Tyto zákony platí pouze pro fotbal. Uvedené znamená, že na stejném stadionu se může hrát fotbalové a ragbyové utkání podle jiných právních předpisů. Tzv. fotbalové trestné činy jsou takové činy, které jsou spáchány v souvislosti s fotbalovým utkáním. Tradičním trestem pro pachatele fotbalových trestných činů je uložení zákazu vstupu jako prevence dalších návštěv fotbalových zápasů.

Legislativa, týkající se diváckého násilí se skládá z několika vzájemně provázaných zákonů.

*Zákon o fotbalovém diváctví*¹¹¹ z roku 1989. Zákon upravuje kontrolu vstupu diváků na fotbalové zápasy, zřizuje Fotbalový licenční úřad a stanovuje trestné činy, související s fotbalem, včetně vydávání zákazů vstupu na utkání. Umožňuje soudům nařídit chuligánům zákaz vycestování ze země na zápasy konané v zahraničí.^{112,113}

Zákonem je zřízen *Úřad pro zákazy vstupu na fotbalová utkání*.¹¹⁴ Úřad vede evidence a určuje na které policejní stanici se bude chuligán v době konání utkání hlásit. Osoby, které obdržely zákaz vstupu se musí hlásit v době konání utkání na policejní stanici, zpravidla v místě bydlíště. Pokud tak neučiní, dopouští se trestného

¹⁰⁷ <http://www.flaweb.org.uk/>, 23. 4. 2008

¹⁰⁸ Kamerové monitorovací systémy zpravidla monitorují i okolí stadionů.

¹⁰⁹ Často v pozicích bezpečnostních manažerů pracují bývalí policisté.

¹¹⁰ Pravidlem je, že jeden fanoušek má jedno konkrétní sedadlo na stadionu. Uvedené opatření napomáhá v případě problémů v lepších možnostech ztotožnění původce případných násilností.

¹¹¹ The Football Spectator Act.

¹¹² V takovém případě pak odevzdávají ve stanovené lhůtě cestovní pas.

¹¹³ http://www.opsi.gov.uk/acts/acts1989/Ukpga_19890037_en_1.htm, 20. 4. 2008

¹¹⁴ Football Banning Orders Authority (FBOA).

činu. Osoba, která obdržela tento trest může soud požádat o zrušení tohoto restriktivního opatření.

Ve Velké Británii jsou zákazy vstupu udělovány buďto na základě soudního rozhodnutí v občanském řízení, nebo na základě rozhodnutí klubů. Zákazy vstupu z rozhodnutí klubu platí pouze pro daný klub a vycházejí z principu vlastnického práva. Zákazy jsou vynucovány několika způsoby:

- osobní znalostí pořadatelské služby,
- nevydáním klubových karet či sezónních vstupenek,
- tvrdými sankcemi při zadržení na stadionu.

Často však bývá uplatňován přístup, že pokud někdo zákaz poruší a chová se slušně, aby na sebe neupozornil, je cílů opatření dosaženo (cílem tak není trest, ale zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti). Na některých stadionech jsou vyvěšeny plakáty se jmény a fotografiemi fanoušků se zákazem vstupu.

V roce 2000 byl schválen *Zákon o fotbalové trestné činnosti a výtržnictví*¹¹⁵, který mimo již výše uvedené zrušil rozdíl mezi domácím a zahraničním zákazem vstupu na stadiony. Pokud je tedy soudem rozhodnuto o zákazu vstupu na stadiony, platí toto rozhodnutí všude.¹¹⁶

*Zákon o fotbalových trestných činech*¹¹⁷ z roku 1991 umožnil postihnout tři nové přestupky v souvislosti s fotbalovým utkáním:

- vrhání předmětů na hrací plochu či aktéry hry,
- podílení se na rasových útocích či na rasistických chorálech během fotbalových utkání,
- vniknutí na hrací plochu bez povolení.¹¹⁸

Role policejních složek a pořadatelské služby

V britské policii existují *specialisté na divácké násilí* se znalostí konkrétních chuligánských skupin. Tito policisté mají pravomoc infiltrovat do chuligánských skupin.¹¹⁹ Každý klub profesionálního fotbalu má přiděleného minimálně jednoho kriminalistu, který je zodpovědný za shromažďování a předávání operativních informací o záměrech rizikových fanoušků. Výstupy jsou shromažďovány v rámci tzv. *Fotbalové zpravodajské jednotky*¹²⁰, která byla založena již v roce 1984 a součástí Národního kriminálního úřadu (NCIS)¹²¹ se stala v roce 1988. Fotbalová zpravodajská jednotka identifikuje a vyměňuje informace jak o nebezpečných domácích fotbalových chuligánech, tak i o těch zahraničních.^{122,123}

¹¹⁵ *Football (Disorder) Act 2000.*

¹¹⁶ *Football (Disorder) Act 2000, http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2000/ukpga_20000025_en_1, 20. 4. 2008*

¹¹⁷ *Football (Offences) Act 1991.*

¹¹⁸ *Football (Offences) Act 1991, http://www.opsi.gov.uk/acts/acts1991/ukpga_19910019_en_1, 20. 4. 2008*

¹¹⁹ *Oprávnění bylo využíváno především v osmdesátých letech 20. století.*

¹²⁰ *The Football Intelligence Unit.*

¹²¹ *National Criminal Intelligence Service (NCIS).*

¹²² *<http://www.btp.police.uk/issues/football.htm>, 22. 4. 2008*

¹²³ *ČTK, V Anglii se o náklady na pořádek u fotbalu dělí kluby a policie, 26. 2. 2008.*

Na základě *Zákona o policii*¹²⁴ z roku 1996 (§ 25 odst. 1) je stanovena *povinnost poskytnout finanční prostředky policii za přítomnost na soukromé akci*.¹²⁵ Náklady na každého policistu, přítomného na fotbalovém utkání, musí být hrazeny klubem a existuje metodická příručka, co vše je potřeba uhradit. Kluby jsou tak motivovány na minimální přítomnosti policistů na stadionech a naopak na zajištění bezpečnosti pomocí stevardů. Služby policistů jsou totiž řádově dražší než služby stevardů.¹²⁶

Na nejvíce rizikové zápasy, tedy pouze výjimečně, jsou nasazeni policisté ve větším rozsahu. Většinou je policista přítomen pouze za účelem shromažďování informací a zápas hlídají pouze stevardi. Pořádek před stadiony však zajišťuje policie a před zápasy se zvýšeným rizikem existují i policejní doprovody fanoušků v kordonech, jak je známe i z České republiky.

Policejní specialisté a stevardi fotbalových klubů vyjíždí rovněž k utkáním mimo Velkou Británii. Existuje úzká spolupráce mezi stevardy a tzv. policejními spottery¹²⁷. Tito identifikují fotbalové chuligány a zprávy o jejich výskytu předávají policistům té země, kde se utkání hraje.

Preventivní práce s fanoušky

Ve velké Británii dlouhodobě existuje výborná preventivní práce s fanoušky. Sociální pracovníci pracují pod hlavičkou klubů s mládeží. Jednotlivé projekty se různí, ale základní schéma zůstává stejné. Cílovou skupinou je neorganizovaná mládež ze sociálně deprivovaných oblastí a mládež se špatnými školními výsledky. Jednotlivé projekty se zaměřují na hraní fotbalu v mimoškolní době, během letních prázdnin nebo například turnaje pro děti ze sídlišť. Klub k těmto aktivitám poskytuje prostory, často financuje trenéry či sociální pracovníky a poskytuje projektu motivační zázemí.¹²⁸ Financování projektů je velmi různorodé. Mimo již zmíněného vkladu klubu jsou hlavním zdrojem příjmů granty ministerstev, fotbalové asociace a sponzorů.

Ve Velké Británii existuje organizace *Federace fotbalových příznivců*¹²⁹ (největší fanouškovská organizace; 142 000 členů). Tato organizace je partnerem státní správy a samosprávy a má na starosti četné preventivní projekty, včetně tzv. ambasády pro fanoušky v době konání důležitých, zejména mezinárodních utkání.¹³⁰

¹²⁴ *Police Act 1996.*

¹²⁵ Článek č. 25, odst. 1 stanovuje, že „velitel policejního sboru může nasadit, na žádost jakékoli osoby speciální policejní složky do libovolného prostoru ve své pravomoci. Subjekt, který bude policii hradit náklady takového zásahu, bude určen policií“ (*The chief officer of police of a police force may provide, at the request of any person, special police services at any premises or in any locality in the police area for which the force is maintained, subject to the payment to the police authority of charges on such scales as may be determined by that authority*). *Police Act 1996.* http://www.opsi.gov.uk/acts/acts1996/ukpga_19960016_en_2#pt1-pb3-11g25, 22. 4. 2008

¹²⁶ ČTK, V Anglii se o náklady na pořádek u fotbalu dělí kluby a policie, 26. 2. 2008.

¹²⁷ *Policejní spotteri jsou policisté, kteří mají odpovídající praxi v operativní činnosti při sportovních událostech a disponují osobní znalostí prostředí rizikových fanoušků a jejich projevů.*

¹²⁸ *Kluby často zajišťují a podporují tyto akce i účastí svých slavných hráčů, publikováním v klubových tiskovinách, využíváním svých stadionů, klubových symbolů, apod.*

¹²⁹ *Football Supporters Federation.*

¹³⁰ *Oficiální webové stránky Federace fotbalových příznivců (Football Supporters Federation).*

Spolková republika Německo - preventivní práce s fanoušky

V praxi Spolkové republiky Německo lze vysoce ocenit zejména důraz na preventivní práci s fotbalovými fanoušky.

Německá fotbalová scéna se svým stylem již od svých počátků v 60. letech orientovala na velké vzory v kolébce fotbalu. Většina německých fanouškovských popěveků byly překlady anglických písní či první šály pro fanoušky byly vyráběny v Anglii.¹³¹

Přesto jsou němečtí fanoušci často považováni za hlavní rivaly anglických fotbalových chuligánů. Chuligánství se v Německu začíná projevovat v 70. letech, vrcholem tohoto fenoménu jsou 80. a 90. léta, kdy vznikají i první organizované chuligánské skupiny. V té době na tehdejším území NDR fakticky žádné takové skupiny neexistovaly, to ale neznamená, že nedocházelo k násilným střetům. Situace se změnila po roce 1989, kdy došlo ke sjednocení Německa.¹³²

Na začátku devadesátých let 20. století ve východní části SRN začínají vznikat organizované chuligánské skupiny a stávají se tak velkým problémem pro Německý fotbalový svaz a policii. Německá chuligánská scéna je často spojována s extrémně pravicovými politickými postoji.¹³³ Od druhé poloviny devadesátých let 20. století lze u většiny chuligánských skupin pozorovat posun směrem k apolitičnosti. Násilí se začalo přesouvat z fotbalových stadionů do parků, okrajových částí měst, dálničních odpočívadel apod. V současné době má fotbalové chuligánství spíše podobu adrenalinového sportu. Chuligáni se střetávají při domluvených soubojích s jasně stanovenými pravidly, vydávají své vlastní ziny.

Spolková republika Německo vnímá divácké násilí spojené s fotbalovými zápasy jako velmi vážný společenský problém. Bezpečnostní složky i jednotlivé fotbalové kluby vedou proti fotbalovým chuligánům nekompromisní postup.¹³⁴ Na německých stadionech platí přísné podmínky jako např. zákaz prodeje alkoholických nápojů, zákaz používání jakékoliv pyrotechniky či závadné symboliky.¹³⁵ Samotné fotbalové kluby úzce spolupracují s policií, a to jak při výměně informací o problémových chuligánech nebo při zajišťování bezpečnosti.¹³⁶

<http://www.fsf.org.uk/index.html>, 17. 4. 2008

¹³¹ <http://www.profbalfans.cz/clanky.htm>, 18. 3. 2008 - Ultras v německu – odpověď na modernizaci fotbalu?

¹³² Těžká sociální situace na východoněmeckých sídlišťích vedla k radikalizaci zde vyrůstající mládeže, jejíž značná část začala navštěvovat fotbalové zápasy s cílem vybit zde nahromaděnou frustraci a agresi.

¹³³ Rozhodně však nelze označit všechny německé chuligány za neonacistické, i když především ve východní části Německa jsou projevy sympatií k tomuto politickému proudu poměrně časté. V Německu jsou časté i projevy rasismu vůči hráčům černé barvy.

¹³⁴ ČTK, Mnohé země jsou v boji s fotbalovými chuligány výrazně dál než ČR, 8. 4. 2008.

¹³⁵ MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M. *Fotbaloví chuligáni*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004, 77 s. ISBN 80-903333-0-3

¹³⁶ Nejnebezpečnější chuligány monitorují bezpečnostní složky, které si po vzoru Velké Británie vedou kartotéky nejagresivnějších rváčů. V případě, že se vyskytnou na těchto seznamech, mají zákaz vstupu na stadion.

Jednotlivé německé fotbalové kluby se svými příznivci dlouhodobě intenzivně komunikují a podílejí se na financování preventivních projektů.¹³⁷

Sociální práce s fanoušky a projekty pro fanoušky mají v Německu tradici. Zabývá se jimi velké množství profesionálů a ještě větší počet dobrovolníků. V roce 1993 byl do praxe uveden tzv. „národní koncept sportu a bezpečnosti“ (se zkratkou NKSS)¹³⁸. Současně s tím se rozběhla činnost organizace zabývající se podporou projektů pro fanoušky na národní úrovni „Koordinationstelle Fan-Projekte bei der DSJ“ (se zkratkou KOS).

Díky fungování NKSS se zvětšil počet projektů pro fanoušky, které fungovaly už od počátku osmdesátých let, z počtu 12 v roce 1993 na počet přes 30 v roce 2002. Projekty fungují na profesionální bázi a téměř vždy poskytují i nabídku sociální práce, poradenství a pomoci fanouškům při řešení nejrůznějších problémů, ať už se točí kolem jejich fotbalového života nebo se týkají jiných osobních problémů. Programy vedou profesionální pracovníci (sociální pedagogové) a samotné projekty mají podporu – morální i finanční - fotbalových klubů, radnic i dalších státních i nestátních institucí.

Většina německých fanouškovských projektů má své vlastní prostory, ať už přímo v prostorách tribun, stavebních buňkách na stadionech nebo v jiných domech a prostorách kolem stadionů i ve městech. Tam se mohou fanoušci setkávat, trávit tam svůj volný čas nad klasickou volnočasovou nabídkou (stolní fotbalky, hry, televize), ale i připravovat si svůj program nebo se podílet na akcích připravovaných profesionálními i dobrovolnými spolupracovníky projektů. Dále organizují nejrůznější sportovní akce a turnaje, pořádají zájezdy k venkovním zápasům, pořádají besedy, setkávání fanoušků, organizují programy zážitkové pedagogiky a řada dalších. Nezapomínají ani na „výchovné“ programy zaměřené proti násilí, rasismu a netoleranci.¹³⁹

Vrcholem preventivní práce s fotbalovými fanoušky bylo Mistrovství světa v roce 2006. Ve spolupráci se zahraničnímu partnery uskutečnila KOS v rámci šampionátu aktivity, zaměřené na preventivní práci s komunitou fotbalových příznivců. Zahraničním fotbalovým fanouškům byly k dispozici mobilní i stacionární tzv. fan – ambasády, sloužící jako poradní a informační služba pro fanoušky.¹⁴⁰

---

¹³⁷ Preventivní projekty jsou financovány také ze strany orgánů státní správy a samosprávy. Např. sdružení příznivců fotbalového celku HSV Hamburk sídlí v bývalé policejní stanici v centru města (objekt byl bezplatně převeden spolkovou policií k užívání občanskému sdružení, složenému z fanoušků fotbalového celku HSV Hamburk). V klubovně se nachází společenská místnost (využívaná rovněž k pořádání konferencí), kvalitně vybavená pracovna pro sociální pracovníky s komunitou fotbalových příznivců a obchod se suvenýry. Sdružení fanoušků HSV Hamburk úzce spolupracuje se státními institucemi, včetně policie, které přispívají k chodu komunitního centra. Silnou podporu projektu poskytuje rovněž město Hamburk a fotbalový celek HSV.

¹³⁸ Nationales Konzept Sport und Sicherheit – NKSS.

¹³⁹ <http://www.profbalfans.cz/clanky.htm>, 18. 3. 2008 – Německo.

¹⁴⁰ Základem služeb fan – ambasád bylo zejména poskytování informací (o Spolkové republice Německo a jednotlivých městech, možnostech a podmínkách ubytování, místní i vnitrostátní dopravě, možnostech stravování, službách v nouzových případech, konzulárních službách, situaci na stadionech, doprovodných programech a akcích) a zprostředkování kontaktů např. na pracovníky zastupitelských úřadů.

Polsko - důraz na represii

V Polsku je v boji s diváckým násilím kladen primární důraz na represivní opatření ze strany pořadatelských služeb, policie i jednotlivých fotbalových klubů. V Polsku je pořádání sportovních utkání upraveno speciálním zákonem. I přes jeho existenci je však situace v oblasti diváckého násilí v zemi velmi špatná a výjimkou nejsou ani mrtví a těžce zranění v důsledku bitek chuligánských skupin. Násilnosti se pravidelně odehrávají na stadionech i v jejich okolí.

Fenomén fotbalového chuligánství se v Polsku začíná objevovat, stejně jako v mnoha dalších zemích, v sedmdesátých letech dvacátého století. Právě v této době se začaly formovat první organizované skupiny fanoušků a to zejména ve velkých městech. Tito fans povzbuzovali nejen na domácích stadionech, ale také cestovali se svým klubem na zápasy po celém Polsku, což přineslo první možnosti konfrontace s příznivci soupeře a vytváření vzájemných nepřátelských či přátelských postojů. Začali se označovat klubovými barvami a symboly, vymýšleli charakteristické popěvky a pokřiky a celkově navenek se odlišovali od běžných návštěvníků fotbalových utkání.¹⁴¹ Pravý rozmach diváckého násilí v Polsku nastal počátkem devadesátých let 20. století v důsledku politických změn. Podle Beyera v tomto období polští chuligáni zakládají fan kluby, organizují výjezdy na zápasy, tvoří fanouškovské tiskoviny (ziny, propagační materiály, internetové stránky), ale především se objevuje vliv skinheadské subkultury na fanouškovskou.

Mezi nejčastější formy projevů polských chuligánů patří útok na zneprátený tábor, napadání zneprátených chuligánů na místě jejich srazu či napadání během cesty na utkání. Řada akcí je důkladně naplánována, mají propracované vlastní zásady chování, není výjimkou ani vyslání vlastních špehů do nepřátelského tábora. Některé skupiny dokonce neváhají používat mačety či sekery. Již během devadesátých let bylo zaznamenáno několik případů úmrtí spojených s fotbalovým chuligánstvím. V Polsku je velmi rozšířené navazování přátelských družeb mezi chuligánskými skupinami různých, často vzdálených měst.¹⁴²

Polské fotbalové kluby užívají systému tzv. registračních karet pro fanoušky. V Polsku byl od sezóny 2003/2004 zahájen projekt, v rámci něhož všichni fanoušci hostujících klubů I. a II. fotbalové ligy musí být povinně vybaveni registračními kartami.¹⁴³ Při vchodech do sektorů pro hostující fanoušky byly zavedeny čtečky magnetických karet. Zavedení systému vyvolalo značnou nespokojenost mezi fanoušky hostujících klubů a systém začal být obcházen (nejčastěji tak, že fanoušci

---

¹⁴¹ V roce 1980 se odehrál incident, jehož rozměry nebylo možné přehlížet. Při finále polského poháru v Czestochowe na sebe zejména v okolí stadionu narazili skupiny příznivců Legie Warszawa a Lecha Poznań. Výsledkem těchto pouličních střetů byly značné škody a mnoho zraněných jak na obou zneprátených stranách, tak i mezi pořádkovými silami. Tato událost upoutala pozornost zejména polských bezpečnostních složek a objevily se i první statistická data dokumentující míru závažnosti toho fenoménu.

¹⁴² MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M. *Fotbaloví chuligáni*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004, 98 s. ISBN 80-903333-0-3

¹⁴³ Zájemci o návštěvu zápasů svého celku na hřištích soupeřů museli vyplnit speciální formulář ve dvou kopiích, obsahující osobní údaje, včetně fotografie, nutné pro zhotovení karty. Jeden exemplář formuláře byl uložen v kartotéce klubů, druhý na Polském fotbalovém svazu.

domácího celku uvolnili místo ve svém sektoru hostům). Při masových návštěvách hostujících fanoušků systém často selhává a hosté jsou vpouštěni do sektorů bez zkontrolování registračních karet. V dalších případech pak polská policie neumožňuje vstup na stadion nikomu z hostujících fanoušků (ačkoliv část z nich registračními kartami disponuje) a fanoušky v případě větších výtržností vrací zpět do města výjezdu.

Radikální polští fotbaloví chuligáni jsou mnohými označováni za současné nástupce legendárních britských rowdies, co se týče agresivity a intenzity nepokojů v souvislosti s fotbalovými utkáními. K tomu přispívá i absolutní nedůvěra radikálních fanoušků v policii.¹⁴⁴ Polský způsob vyrovnání se s fotbalovým chuligánstvím se prozatím nejeví jako příliš účinný zejména proto, že léčí následek a nikoli příčiny. Represivní opatření, tvrdé zákroky a přijímání speciálních zákonů mohou sice přinést ovoce v podobě eliminace excesů na stadionech, problém se ale přenesse do ulic.¹⁴⁵

---

¹⁴⁴ Zčásti za to mohou i ne vždy profesionální zásahy a preferování téměř výlučně represivních a konfrontačních přístupů ze strany policistů nebo bezpečnostních agentur najímaných na ochranu pořádku při utkáních. Policie na stadionech zasahuje v případě nezvládnutí situace pořadatelskou službou. Při zásazích jsou často užívány gumové projektily a slzný plyn. Zásahy bývají velmi tvrdé a nezřídka končí vyklizením celých sektorů. Bezpečnostní opatření mimo stadiony jsou plně v režii policie. Na druhou stranu útoky hooligans na policisty bývají občas také velmi brutální.

¹⁴⁵ <http://www.profotobalfans.cz/clanky.htm>, 19. 3. 2008 - Fotbaloví chuligáni v Polsku.

Politika proti diváckému násilí respektive fotbalovému chuligánství v České republice

Charakteristika českého fotbalového chuligánství je velmi obtížná. V minulosti byli fanoušci jednoho fotbalového klubu poměrně nesourodou skupinou lidí, kteří se ad hoc sešli na fotbalových zápasech svého týmu. Problémy s návštěvníky fotbalových utkání začaly narůstat od počátku osmdesátých let dvacátého století. V bývalém Československu na sebe hooligans vážněji upozornili v červnu 1985, kdy fanoušci pražské Sparty při cestě rychlíkem do Banské Bystrice zdemolovali vlak a způsobili tak škodu přes půl milionu korun.¹⁴⁶ V dalších letech vznikly více méně organizované skupiny fanoušků při největších fotbalových klubech, jakými v té době byly Sparta Praha, Baník Ostrava a Slovan Bratislava.

Na českém území lze rozeznat dvě základní vývojové etapy fotbalového chuligánství.¹⁴⁷ První nazýváme „*pre-chuligánskou etapou neorganizovaného fotbalového násilí, výtržností a vandalismu*“ – jednalo se o nahodilé incidenty páchané jednotlivci či nekonzistentními skupinami. Tato etapa trvala v podstatě od počátku osmdesátých let až do poloviny devadesátých let 20. století. Zajímavá je v této souvislosti skutečnost, že od šedesátých do začátku osmdesátých let panovalo obecné přesvědčení, že fotbalové násilí je řízené. Veškerá organizovanost spočívala však pouze v tom, že bandám někdo řekl, kde se mají sejít, a pár týpků se je pak pokusilo co nejlépe dovést k místu akce. Rvačky, které vznikaly byly velmi spontánní.¹⁴⁸ V polovině devadesátých let začala druhá „*etapa moderního fotbalového chuligánství organizovaných gangů*“, charakterizovaná cílenou činností stabilních skupin, jejichž členové sami sebe chápou jako příslušníky specifické chuligánské entity.¹⁴⁹

V období před rokem 1989 se do chování fotbalových chuligánů promítá především alkohol a vzájemná nevráživost českých a slovenských týmů. Na vývoj fotbalového chuligánství na našem území pak měla velký vliv změna politického režimu po listopadu 1989. Po roce 1989 se chuligánská scéna začala radikalizovat. Fanoušci měli možnost sledovat „kolegy“ ze zahraničí, na mezistátní zápasy k nám začalo jezdit daleko víc fanoušků z cizích států a do naší ligy začali přicházet hráči z ciziny, včetně hráčů tmavé pleti. Stále silněji se objevovaly projevy rasismu a xenofobie.¹⁵⁰

V druhé polovině devadesátých let 20. století vznikly chuligánské gangy se stabilními názvy a konzistentním členstvím. Některé gangy mají pouze několik

---

¹⁴⁶ O řádění fanoušků Sparty Praha v roce 1985 natočil režisér Karel Smyczek film „Proč?“. Je paradoxem, že právě tento film zpopularizoval chuligánství mezi mládeží.

¹⁴⁷ MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M. *Fotbaloví chuligáni*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004, 129 s. ISBN 80-903333-0-3

¹⁴⁸ SEKOT, A. *Sociologie Sportu*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 258 s. ISBN 80-210-4201-X

¹⁴⁹ V druhé polovině devadesátých let vznikly postupně při několika klubech chuligánské gangy se stabilními názvy i konzistentním členstvím, které se vymezily jako součást chuligánské scény a pravidelně se zúčastňují fotbalových zápasů i bitek. Chuligáni se sdružují hlavně kolem fotbalových klubů AC Sparta Praha, FC Baník Ostrava a 1. FC Brno. Nejčastěji dochází k domluveným střetům chuligánských skupin, rozsáhlé výtržnosti přímo na stadionech nejsou příliš časté.

¹⁵⁰ BALCAR, M. *Sociální práce s hooligans*. Praha: FF UK, 2000, 37 s.

jednotlivců, největší však mají několik desítek členů. Některé chuligánské skupiny vydávají fanziny (zabývají se děním na chuligánské scéně), vznikají internetové chuligánské stránky z nichž nejvýznamnější je www.hooligans.cz. Skupiny chuligánů se zapojují do nejrůznějších násilností a výtržností. Díky bezpečnostním opatřením se však násilnosti na stadionech přesouvají mimo ně. K domlouvání míst střetnutí slouží mobilní telefony, často se však jedná i o nedomluvené potyčky. Policie nemůže těmto střetům zcela zamezit, protože chuligáni je velmi promyšleně plánují. Chuligánské incidenty se bohužel netýkají pouze chuligánské scény, ale mají i jiné cíle (např. náhodné oběti, špatně hrající fotbalisty, „špatné“ fotbalové funkcionáře, rozhodčí).¹⁵¹ V posledních letech na chuligánské scéně budí nejvíce pozornosti projevy politického extremismu, především pak projevy rasistické a neonacistické. Podle Smolíka se většina chuligánů ztotožňuje s ultrapravicovými postoji a předsudky.¹⁵²

Ministerstvo vnitra uvádí v Informaci o problematice extremismu na území České republiky v roce 2007¹⁵³, že v oblasti problematiky diváckého násilí došlo v průběhu roku 2007 k radikalizaci chování diváků mezinárodně označovaných jako „rizikových“.¹⁵⁴ Ti se při vzájemných ligových zápasech, ale i na mezinárodní úrovni, prezentovali násilnými projevy. V roce 2007 se jako nejčastější porušování pořádku v souvislosti s fotbalovými a hokejovými zápasy objevovaly fyzické útoky, poškozování majetku a projevy rasismu. V podzimní části 1. Gambrinus ligy se ve větším rozsahu objevilo používání zábavné pyrotechniky. Z hlediska porušování veřejného pořádku nebo páchání trestných činů v souvislosti s fotbalovými zápasy se v České republice v roce 2007 potvrdil trend z předchozích let. Větší riziko před zápasy národního týmu představovaly zápasy I. Gambrinus ligy a pohárová utkání UEFA. Byl rovněž zaznamenán nárůst počtu českých fanoušků, nevyjímaje rizikové fanoušky, kteří cestovali na zápasy národního týmu, anebo na zápasy svých klubů do zahraničí. V České republice byly opět nejrizikovějšími vzájemné zápasy FC Baník Ostrava, AC Sparta Praha, 1. FC Brno, SK Slavia Praha a Bohemians. U zápasů národního týmu se převážně jednalo o kvalifikační zápasy na EURO 2008.

Při domácích zápasech došlo v roce 2007 ke dvěma závažným porušením veřejného pořádku. Jednalo se o zápas s Walesem v Teplicích, kdy mladí hooligans napadali před jeho zahájením fanoušky Walesu a závažně svým jednáním poškodili veřejný i soukromý majetek. V druhém případě, daleko závažnějším, došlo k narušení veřejného pořádku při zápase s Německem, kdy cca 500 českých rizikových fanoušků napadlo na Václavském náměstí v Praze dvě hodiny před zápasem německé hooligans. Výsledkem bylo nejen poničení dvou restaurací, zničení zboží na stánkových prodejních pultech, ale i zranění několika osob, včetně osob nezúčastněných. Na zahraniční zápasy proti atraktivním soupeřům, jakými jsou Německo, Wales, Irsko či Slovensko, byl zaznamenán výjezd velkého počtu

¹⁵¹ Mezi nejtragičtější případy můžeme zařadit těžké zranění ženy, která jela se svou malou dcerou v srpnu 1999 ve vlaku, kterým shodou okolností cestovali příznivci Sigmey Olomouc na utkání s baníkem. Vlak byl před Ostravou napaden skupinou baníkovských chuligánů, kteří na něj házeli kameny. Jeden z nich trefil ženu do hlavy. Z těžkého zranění se nikdy nevyhléčí a zůstává na jedno oko slepá.

¹⁵² MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M. *Fotbaloví chuligáni*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004, 134 s. ISBN 80-903333-0-3

¹⁵³ Ministerstvo vnitra ČR, odbor bezpečnostní politiky, *Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2007*.

¹⁵⁴ Jedná se zejména o fanoušky klubů AC Sparta Praha, SK Slavia Praha a FC Baník Ostrava a Bohemians.

fanoušků. Ti se však žádného protiprávního jednání v zahraničí nedopustili. Při těchto zápasech se potvrdila užitečnost přítomnosti policistů - spotterů z ČR, kteří s fanoušky komunikovali a tím předcházeli případným problémům.¹⁵⁵

Aktivity státních institucí v České republice

Oblast diváckého násilí spadá do gesce Ministerstva vnitra, které je ústředním orgánem státní správy pro vnitřní věci, zejména pro veřejný pořádek. Mezinárodní legislativní rámec pro prevenci a potírání nevhodného chování při sportovních utkáních (především fotbalových) zajišťuje Evropská úmluva přijatá ve Štrasburku v roce 1985. Nezastupitelnou roli mají při řešení problematiky diváckého násilí především následující aktéři:

- Českomoravský fotbalový svaz (ČMFS) a jednotlivé fotbalové kluby,
- Ministerstvo vnitra ČR a Policie ČR,
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy,
- Svaz měst a obcí.

Organizační ujednání mezi Českomoravským fotbalovým svazem a policií

Soutěžní utkání v Česku řídí Českomoravský fotbalový svaz (ČMFS). Českomoravský fotbalový svaz je občanské sdružení.¹⁵⁶ Základním dokumentem pro pořádání fotbalových utkání je tzv. soutěžní řád fotbalu, vydaný ČMFS, který obsahuje ustanovení o pořadatelské službě, výkonu její činnosti, povinnosti klubů, průběh soutěžních utkání, apod. Ostatní právní akty, jako např. disciplinární řád, registrační řád, statut smírčí komise, apod. se vztahují k vnitřní činnosti orgánů ČMFS.¹⁵⁷

Spolupráce mezi Policií České republiky a Českomoravským fotbalovým svazem je upravena smluvně. V roce 1995 byla uzavřena *Dohoda mezi Policejním prezidiem ČR a Českomoravským fotbalovým svazem* o vzájemné spolupráci při zajišťování veřejného pořádku, ochraně bezpečnosti osob a majetku při fotbalových utkáních, která byla každoročně prolongována.

V březnu 2005 bylo podepsáno *Organizační ujednání mezi Českomoravským fotbalovým svazem a Policií České republiky*, nahrazující stávající Dohodu. Organizační ujednání jasně vymezuje úkoly jednotlivých účastníků k zabránění projevů diváckého násilí.¹⁵⁸ Jeho součástí je i tzv. místní ujednání mezi Policií České republiky, Českomoravským fotbalovým svazem, fotbalovým klubem a obcí. Organizační ujednání lépe než předchozí Dohoda identifikuje náplň činnosti

¹⁵⁵ Ministerstvo vnitra ČR, odbor bezpečnostní politiky, *Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2007*, 15 – 16 s.

¹⁵⁶ Občanské sdružení vzniká na základě zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁷ <http://www.fotbal.cz/c/cmfs/VH/index.asp>, 17. 3. 2008

¹⁵⁸ Konkrétně upravuje mj. činnost Českomoravského fotbalového svazu a fotbalových klubů, spolupráci pořadatelské služby a policie, výcvik a činnost členů pořadatelské služby, činnost policie, spolupráci s některými dalšími subjekty a stanovuje rovněž zásady společné mediální politiky Českomoravského fotbalového svazu, fotbalových klubů a policie.

a konkrétní formu spolupráce mezi zainteresovanými subjekty (zejména Policie ČR, Českomoravský fotbalový svaz, fotbalové kluby a jejich pořadatelská služba, obce).

Z podnětu Policie ČR vyplývá, že se aktuálně objevují problémy ze strany fotbalových klubů v rámci nerespektování požadavků velitele policejních opatření při uzavírání místního ujednání či při součinnostních jednáních před a v průběhu fotbalové sezóny. Aktuálně jsou na úrovni Ministerstva vnitra a Policie ČR diskutovány návrhy změn Organizačního ujednání. Cílem je uvést Organizační ujednání do souladu se změnami v rámci připravované reformy policie (větší odpovědnost pořadatelů, apod).

Aktivity ČR v rámci Rady Evropy

V roce 1995 ČR přistoupila k *Evropské úmluvě k diváckému násilí a nevhodnému chování při sportovních utkáních, zvláště při fotbalových zápasech*.¹⁵⁹ Zástupci Ministerstva vnitra pravidelně participují na zasedáních Stálého výboru Evropské úmluvy k problematice diváckého násilí a nevhodného chování při sportovních utkáních, zvláště při fotbalových zápasech. Ministerstvo vnitra a Policie ČR dodržují všechny relevantní směrnice Rady Evropy a Rady Evropské unie, vztahující se k problematice diváckého násilí. V rámci evropských institucí a partnerských států je vysoce oceňována zejména práce Policie ČR v souvislosti se zajištěním bezpečnosti mezinárodních utkání. Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra slouží jako konzultační bod k návrhům směrnic evropských institucí v problematice diváckého násilí.

V roce 2004 se v ČR uskutečnila návštěva hodnotícího týmu Rady Evropy s kladným výsledkem. ČR plní všechny své mezinárodní závazky. Hodnotící mise vysoce ocenila zejména mezinárodní spolupráci Policie ČR v boji proti diváckému násilí.¹⁶⁰

Koordinační komise

V dubnu roku 1996 byla Dohodou mezi Ministerstvem vnitra a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy zřízena *Koordinační komise k problematice diváckého násilí a nevhodného chování při sportovních utkáních, zvláště při fotbalových zápasech*. Zřízení komise vychází z Evropské úmluvy.¹⁶¹ K činnosti komise patří zejména:

- koordinace činnosti smluvních stran v oblasti dodržování Úmluvy v ČR,
- spolupráce s občanskými sdruženími za účelem eliminace diváckého násilí,
- iniciace a podpora preventivní, výchovné a informační činnosti,
- monitoring situace v oblasti diváckého násilí,

¹⁵⁹ Rada Evropy se jako první mezinárodní organizace systematicky zabývá diváckým násilím již od roku 1985, kdy byla v jejím organizačním rámci přijata „Evropská úmluva k diváckému násilí a nevhodnému chování při sportovních utkáních, zvláště při fotbalových zápasech“. Přijetí Úmluvy bylo reakcí na tragédii na stadiónu Heysel v Belgii. V současné době k Úmluvě přistoupilo na 38 evropských států. ČR přistoupila k Úmluvě v roce 1995, text byl publikován ve Sbírce zákonů č. 118/1996, částka 37.

¹⁶⁰ http://www.mvcr.cz/bezpecnost/ms_fotbal.html#3, 14. 3. 2008

¹⁶¹ www.profotbalfans.cz/soubory/cl_legislativa.doc, 17. 3. 2008

- každoroční zpracování Národní zprávy k diváckému násilí pro Stálý výbor Rady Evropy,
- spolupráce prostřednictvím svého zástupce ve Stálém výboru s koordinačními orgány smluvních stran Úmluvy.

Na činnosti komise se podílí zástupci Ministerstva vnitra, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Policie ČR, Českomoravského fotbalového svazu, Asociace profesionálních klubů ledního hokeje a zástupci Svazu měst a obcí.¹⁶²

Vysílání policistů na šampionáty

Policie ČR se aktivně účastní mezinárodní spolupráce v oblasti boje proti diváckému násilí. Pravidlem je zejména vysílání policistů k plnění úkolů v zahraničí v souvislosti s významnými utkáními. Příslušníci Policie ČR se již aktivně účastnili bezpečnostních opatření na fotbalovém *MS 2006 ve Spolkové republice Německo*. V době konání šampionátu byli ve Spolkové republice Německo nasazeni policisté z těch států, které se kvalifikovaly na šampionát. Za Českou republiku se akce účastnilo 20 uniformovaných příslušníků Policie ČR (z útvarů pořádkové a železniční policie) a 13 tzv. spotterů (příslušníků Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování).¹⁶³

Nezastupitelnou roli mezi vyslanými policisty sehráli zejména *spotteři*¹⁶⁴. Jedná se o policisty, kteří mají odpovídající praxi v operativní činnosti při sportovních událostech a disponují osobní znalostí prostředí rizikových fanoušků a jejich projevů. Totožná opatření budou realizována také v souvislosti s konáním Mistrovství Evropy v kopané v Rakousku a Švýcarsku v létě 2008.¹⁶⁵

---

¹⁶² http://www.mvcr.cz/bezpecnost/ms_fotbal.html, 14. 4. 2008

¹⁶³ Vysílání policistů bylo umožněno na základě existujících platných smluv a dokumentu „Společné prohlášení o spolupráci v otázkách týkajících se bezpečnosti při příležitosti Mistrovství světa v kopané 2006“, který byl podepsán spolkovým ministrem vnitra a ministrem vnitra ČR v dubnu 2006.

¹⁶⁴ Jsou to policisté v civilu bez policejních pravomocí, kteří pomáhají domácím policistům rozpoznat rizikové situace a jedince. V případě potřeby identifikují zadržené výtržníky, popřípadě radí fanouškům své země v nesnázích. Jejich činnost při zápasech v cizině není utajena, naopak povědomí fanoušků o přítomnosti policistů vlastního státu pomáhá překonat pocit anonymity davu a představuje účinnou prevenci proti iniciování výtržnosti.

¹⁶⁵ <http://www.rexter.cz/clanek.aspx?id=77&tisk=1>, 20. 3. 2008

Prevence diváckého násilí při sportovních utkáních

Preventivní postupy jsou zvláště v západní Evropě neustále intenzivně rozvíjeny, některé jsou již propracované a zvládnuté. Snahou je odhalit především ty, kteří na stadionech působí jako spouštěči negativních davových reakcí. Když zabráníte vstupu lidem, kteří začínají s výtržnostmi, ke kterým se pak ostatní připojí pod vlivem situačních emocí, zabráníte vzniku nežádoucích projevů, neboť k nim bez těchto iniciátorů obvykle nedojde.

Doporučením Stálého výboru Rady Evropy č. 1/2003¹⁶⁶ o úloze sociálních a výchovných opatření v prevenci násilí při sportovních utkáních je signatářům úmluvy (tedy i ČR) doporučováno:

- přijmout preventivní sociální a výchovná opatření pro zlepšení práce s fanoušky,
- vytvořit zásady práce s fanoušky, založit informační centra pro fanoušky,
- motivovat sportovní kluby, aby navazovaly užší vztahy se svými fanoušky, podporovaly zakládání oficiálních fanklubů a umožňovaly jim stát se nedílnou součástí života fotbalového celku,
- zvýšit povědomí klubů o úloze, kterou mohou hrát ve svém sociálním prostředí.

V jednotlivých zemích EU najdeme pod hlavičkou prevence diváckého násilí různé činnosti: kroužky pro dětské fanoušky vedené sportovními kluby, víkendové adrenalinové akce pro problematické fanoušky, ale i dobře medializované ambasády pro fanoušky nebo kampaně na propagaci fair play.

Aktivity vycházejí nejenom z iniciativy klubů, organizují je i soukromé spolky a vládní nebo mezivládní instituce. Fotbalové kluby a federace by se měly naučit orientovat se na své fanoušky, přiblížit se jim a navázat s nimi přátelské vazby.

Důležitá je rovněž cílená práce s fanoušky, jako součást proaktivních preventivních činností. Základním principem cílené práce s fanoušky je práce profesionálů přímo v terénu, zacílená především na skupiny mladých fotbalových fanoušků. V některých státech EU (zejména v Belgii, Německu a Nizozemí) se práci s fanoušky věnují týmy profesionálních sociálních nebo vzdělávacích pracovníků, kteří rozumí klubové kultuře a pracují přímo mezi fanoušky. Tyto osoby pak mohou sloužit jako kontakt pro komunikaci mezi fanoušky, fotbalovými kluby a policií. Rozhodnutí, která se jich týkají, je vhodné s fanoušky konzultovat.

Zkušenosti ze zahraničí ukazují, že ačkoli divácké násilí nelze zcela vymýtit, lze ho citelně omezit společným koordinovaným úsilím, založeným na rozhodné vládní politice.¹⁶⁷

¹⁶⁶ <http://www.ria.mvcr.cz/casopisy/policista/2006/10/prdivaci.pdf>, 17. 3. 2008

Preventivní opatření

Jak již bylo výše zmíněno, rostoucí pozornost je v Evropě věnována preventivní práci s fanoušky.¹⁶⁸ Preventivní práci lze obecně rozdělit na sekundární prevenci, zaměřenou na mládež z rizikového prostředí, jež s chuligánským chováním dosud neměla nic společného, a na terciální prevenci, zaměřenou na příslušníky chuligánských gangů a pachatele incidentů. V rámci sekundární prevence se využívá přitažlivosti fotbalu a atraktivnosti místních fotbalových celebrit k zapojení dětí do pravidelného sportování podle daného řádu a pravidel. Tento přístup je rozšířen ve Velké Británii. Náplň činnosti je jednoduchá, mladší děti hrají pravidelně fotbal, starší procházejí amatérskou trenérskou přípravkou. Projekty většinou financuje stát nebo obce.¹⁶⁹

Velmi důležitou úlohu hraje také místní klub, který nabízí takto zapojeným dětem exkluzivní diskuse či hru se slavnými hráči, nabízí klubové symbolické předměty, poskytuje technické zázemí či hřiště a někdy poskytuje dokonce určitá privilegia (levnější vstupenky či dopravu na zápasy klubu). Tyto poměrně jednoduché pobídky děti silně motivují k dodržování vytyčeného řádu. Takto investované prostředky se klubu navíc vracejí v podobě fanouškovského zázemí klubu, s ním spojené návštěvnosti a prodeje klubového zboží. Nadto má klub usnadněnou situaci při vyhledávání talentů.

Podle Bureše je práce s již "zkušenými" chuligány v rámci terciální prevence poněkud složitější a finančně náročnější. Jedná se většinou o starší mládež, které je třeba poskytnout tak silné zážitky, které dokážou přehlušit vzrušení z bitek. Vhodné je u mládeže také navodit pocit úspěchu či užitečnosti. Dobré zkušenosti s tímto druhem sociální práce mají v Belgii nebo v Německu. V Belgii mohou skupinky chuligánů holdovat adrenalinovým sportům (horolezectví, vodáctví), v Lutychu si například taková skupinka vlastními silami postavila domek s prostory pro klubovnu. Členové skupin postupem času zjistí, že dokážou mnohem více než jen bitky. V Německu jsou zase chuligáni kontaktováni sociálními pracovníky, kteří jim pomáhají řešit obtížné životní situace, například pomáhají hledat zaměstnání, a přitom se snaží nenásilnou formou předcházet násilnému chování. Uvedené programy mají charakter sociální práce, ve které je důležité navození důvěry mezi sociálním pracovníkem a jeho klientem. V žádném případě se však nejedná o prodlouženou ruku policie. Sociální pracovníci a policisté výkonem v zásadě odlišných úkolů směřují ke stejnému cíli: bezpečnosti a pohodě při sportovních zápasech.

Výše uvedené metody mají dlouhodobý charakter a jejich dopad se projevuje až po delší době. Mezi krátkodobé metody patří doprovod fanoušků na hostující zápas nebo nabídka určitých služeb. Tento přístup (fan-koučing) vychází z předpokladu, že frustrovaný fanoušek je potenciálně agresivní. Služba proto představuje jakýsi

¹⁶⁷ BUREŠ, R., časopis *Veřejná správa* 33/2006, internetové stránky Ministerstva vnitra, www.mvcr.cz

¹⁶⁸ Cílevědomé odstraňování či minimalizace faktorů, které vedou k diváckému násilí. Mezi ně patří například špatné rodinné zázemí, nevhodné trávení volného času, nedostatek pozitivních vzorů a zážitků.

¹⁶⁹ BUREŠ, R., časopis *Veřejná správa* 33/2006, internetové stránky Ministerstva vnitra, www.mvcr.cz

pomocný doprovod pečující o organizaci cesty za zápasem svého týmu, ale může připravovat i doprovodný program, třeba fotbalové zápasy s fanoušky domácího týmu. Právě doprovodné akce mají velký preventivní význam, protože pomáhají odstraňovat předsudky a kulturní bariéry mezi fanoušky.¹⁷⁰

V dnešní době otevřených hranic a levného cestování doprovázejí svůj tým na zahraniční zápasy početné davy fanoušků. Pro policii hostujícího týmu to představuje zvláštní výzvu, neboť disponuje pouze omezenými znalostmi o projevech zahraničních fanoušků. Kvalitní analýza rizik optimalizuje nasazení policejních sil a omezuje riziko nečekaných kolizí. Problematický může být nejen nedostatek policistů, ale také nasazení jejich velkého počtu, který může fanoušky k násilnostem přímo provokovat. Analýza rizika se dnes neobejde bez spolupráce policie ze země hostujícího týmu. Aby výměna policejních informací byla kvalitní, vznikla v roce 2001 rozhodnutím Evropské unie síť Národních fotbalových informačních bodů v rámci policie každého členského státu. Prostřednictvím těchto bodů probíhá výměna potřebných strategických informací dlouho před zápasem, operačních informací těsně před zápasem a zhodnocení po zápase. Během vlastního zápasu doprovázejí hostující tým policejní spotteři.

Opatření v oblasti policejní spolupráce doprovázejí aktivity na podporu fanoušků. Zejména při mistrovstvích světa i Evropy se osvědčily takzvané ambasády fanoušků¹⁷¹, které pracují na podobném principu jako fan-koučing. Jedná se o mobilní informační střediska, která doprovázejí národní tým a poskytují fanouškům nejrůznější potřebné informace v jejich rodném jazyce. Cílem těchto ambasád je předcházet situacím, kdy dochází ze strany fanoušků k násilným incidentům způsobeným frustrací, nespokojeností či dezorientací. Fan-ambasády většinou fanouškům poskytují informace o ubytování, dopravě, přístupu ke stadiónu, a nabízejí pomoc při složitých situacích, jakými bývá ztráta dokladů, okradení či potřeba lékařského ošetření. V rámci tohoto informačního působení se hostující fanoušci také dozvídají o bezpečnostní politice pořádající země, tedy které chování je ještě policií tolerováno a které již nikoli. Dále jsou jim připomínány předměty, které nesmějí vnášet na stadión.¹⁷²

Vztahy mezi kluby a fanoušky, role klubu v sociálním prostředí

Sportovní kluby by se měli naučit orientovat především na své fanoušky, navázat s nimi přátelské vztahy. Právě tyto vztahy nabízí řadu možností pro preventivní opatření, ke kterým by měl první krok učinit právě sám klub. Sportovní kluby by si měly vážit svých fanoušků a podporovat vznik jejich fanklubů. Měly by určit jednoho představitele klubu, který by komunikoval s fankluby. U větších klubů by

---

¹⁷⁰ Zvláště efektivně se fan-koučing ukázal při odstraňování rasových předsudků. Preventivní práce je v celé řadě zemí doplněna rozmanitými aktivitami zaměřenými právě proti rasismu a rasové nenávisti.

¹⁷¹ <http://www.profotbalfans.cz/clanky.htm>, 19. 3. 2008 - Miles, K. Ambasády pro fanoušky: Historie, pozadí, souvislosti, základní struktura.

¹⁷² *Fans' Embassies at International Tournaments, Portugal 2004*, Football Supporters International, Frankfurt, 2005, 6 – 9 s. ISBN 3-89152-480-3.

bylo vhodné založení zvláštních „oddělení práce s fanoušky“, které by se věnovaly rozvíjení dobrých vztahů s fanoušky.¹⁷³

Sportovní kluby ve svém městě či čtvrti hrají velmi důležitou roli a to například nejen při propagaci sportu jako ideální aktivity, ale také ve formování místní politiky. Dále by se vztah klubu s okolím neměl omezovat jen na dny utkání a končit posledním dnem fotbalové soutěže.¹⁷⁴ Kluby by se měly snažit správně směřovat mladé pozitivně naladěné a bezproblémové fanoušky a prosadit novou sportovní kulturu, ze které vzejde generace loajálních fanoušků.¹⁷⁵

Cílená práce s fanoušky, úloha místní samosprávy

Práce s fanoušky si klade za cíl přispívat k příjemné atmosféře fanouškovského světa a vytvářet vhodné podmínky pro pobyt fanoušků hostujícího klubu. Základem úspěchu sociální práce s fanoušky je všeobecně pozitivní přístup k této specifické formě „kultury mladých“. Hlavní střet je v podporování jakési „seberegulace“ uvnitř fanouškovské scény a v motivaci jednotlivců k osvojování si vlastní odpovědnosti.¹⁷⁶ Základním principem cílené práce s fanoušky je práce profesionálů přímo v terénu. Práce s fanoušky se nejlépe rozvíjí v místním prostředí. Stejně jako fanoušci i jimi páchané násilí má mnoho tváří, stejně tak je různorodá i práce s fanoušky. Její podobu je potřeba v každé zemi přizpůsobit místním podmínkám a kultuře.¹⁷⁷

Práce s fanoušky vyžaduje permanentní výchovnou a sociální práci s fanouškem i tehdy, kdy nežije jen fotbal. Výchovné a sociální činnosti se zaměřují hlavně na každodenní život mimo fotbal. Patří sem klasické sportovní aktivity nebo adrenalinové sporty, při kterých mohou mladí fanouškové předvést kamarádům svou zdatnost a nahradit si tak potřebu demonstrovat svou sílu násilím. Sportem se fanouškové učí hodnotově nakládat se svým volným časem, zapojit se do kolektivu či osobní odpovědnosti.

Práce v terénu zajišťuje každodenní kontakt s fanoušky. Terénní pracovníci se pohybují v rizikových oblastech, čtvrtích nebo v místech, kde se fanoušci scházejí (např. hospody, bary). Kontakt lze také udržovat prostřednictvím tzv. „fancentra“. Zde se mohou fanoušci scházet, hrát hry a dovzdělávat se. Hlavním úkolem pracovníků s fanoušky je zprostředkovat komunikaci mezi fanoušky a organizátory. Součástí práce s fanoušky je i sociální pomoc a poradenství.¹⁷⁸

Základem sociální práce s fanoušky je snaha dávat fanouškům nový smysl. Může se jednat o vydávání časopisů pro fanoušky, organizování výletů ve skupinách k zápasům a zpět, vytváření a udržování webových stránek, podporu fanouškovských choreografií, výrobu popisných videofilmů, fotografické výstavy, atd. Paleta

¹⁷³ Může se jednat například o prodej vstupenek, šíření informací o klubu, organizaci utkání, pořádání cest na utkání atd.

¹⁷⁴ Některé kluby v ČR zakládají s pomocí vládních programů juniorské fan kluby pro děti ve věku 8 až 12 let. V klubových prostorách nabízejí nejenom sportovní vyžití, ale i sociální pomoc ve spolupráci se sociálním pracovníkem.

¹⁷⁵ <http://www.mvcr.cz/casopisy/policista/2006/10/prdivaci.pdf> - 19. 3. 2008

¹⁷⁶ <http://www.profbalfans.cz/clanky.htm>, 19. 3. 2008 - Schneider, T., Gabriel, M. Přehled příkladů dobré praxe v sociálně-integrativní práci s fotbalovými fanoušky.

¹⁷⁷ Nejpropracovanější a nejzavedenější projekty bychom našli v Belgii, Německu a Nizozemí.

¹⁷⁸ Ministerstvo vnitra ČR 2006, odbor prevence kriminality, Prevence diváckého násilí při sportovních utkáních.

příležitostí, jak rozvíjet a podporovat dovednosti fanoušků a vytvářet pozitivní podobu fanouškovské kultury a pocitu, jaké je to být fanoušek, je neomezená. Tady je podstatné, že jsou fanoušci do projektů zapojováni aktivně. Není to tak, že by byly projekty organizovány pro fanoušky, ale že se dělají společně s fanoušky – to je velmi důležité pro dlouhodobou změnu chování. Ačkoliv začíná být význam sociální práce s fanoušky znovu uznáván, je třeba si pamatovat, že tato metoda neslibuje rychlé výsledky.

Velmi důležitá je také role obcí, v jejichž katastru se sportovní zápasy konají. Jedná se především o oprávnění obcí využívat institutu obecně závazných vyhlášek a některých omezujících opatření v rámci přestupkové agendy. Obce taktéž mohou přispívat k dosahování potřebné technické úrovně stadiónů. Nezastupitelnou roli hrají při podpoře a organizování preventivní práce s mladými fanoušky. Orgány místní samosprávy jsou také výborně vybaveny pro roli koordinátora aktivit na školách a pro školáky, které využívají sport jako nástroj prevence a zapojení do společnosti.¹⁷⁹ Ve městech se pozornost soustřeďuje především na problémové čtvrti, ve kterých je prevence prostřednictvím sportu prioritou. Je potřeba si uvědomit, že násilí při sportovních utkáních se nevyhýbá ani amatérským akcím, ani fotbalu hranému jen tak pro zábavu. Místní samospráva by se proto kromě kampaní proti diváckému násilí měla rovněž zaměřit na amatérské kluby a jejich hráče.¹⁸⁰

Informační centra pro fanoušky (fan embassies)

Informační centra pro fanoušky nebo „ambasáda pro fanoušky“ nebo také „fan-ambasáda“ (Fans´ Embassy) je jméno pro poradní, informační a podpůrnou službu pro fotbalové fanoušky, kteří za fotbalem cestují, především pro ty, kteří za zápasy vyrážejí na velké turnaje do zahraničí. Existence „ambasád pro fanoušky“ může zlepšit a zpříjemnit program fanoušků na turnaji.¹⁸¹

„Fan-ambasády“ nevyvíjejí v žádném případě represivní činnost a nejsou ani nástrojem policie na turnajích. Zkušenost však ukázala, že přítomnost služeb „ambasád pro fanoušky“, které poskytují přesné informace a propagují „dobré jméno“ mezi skupinami fanoušků, u nich může pomoci snižovat pocitu nebezpečí a vyloučení, a tím významně přispívat ke snižování napětí a minimalizaci násilí.¹⁸²

Hlavním cílem informačních center je zprostředkovat komunikaci mezi fanoušky, orgány státní správy a organizátory. Každé město, které hostí mezinárodní fotbalovou soutěž, by mělo mít alespoň jedno informační centrum. Jeho pracovníci by měli disponovat dostatečnými schopnostmi a dovednostmi. Měli by se orientovat ve světě fotbalu a fotbalových fanoušků. Centra by měla být snadno dostupná

¹⁷⁹ Například v Rakousku běží projekty, které seznamují školáky s principy fair play a tolerance, vštěpují jim úctu k cizí kultuře a učí je, proč je třeba bojovat proti rasismu.

¹⁸⁰ <http://www.profbalfans.cz/clanky.htm>, 19. 3. 2008 - Schneider, T., Gabriel, M. Přehled příkladů dobré praxe v sociálně-integrativní práci s fotbalovými fanoušky.

¹⁸¹ Fans´ Embassies at International Tournaments, Portugal 2004, Football Supporters International, Frankfurt, 2005, 6 s. ISBN 3-89152-480-3.

¹⁸² <http://www.profbalfans.cz/clanky.htm>, 19. 3. 2008 - Miles, K. Ambasády pro fanoušky: Historie, pozadí, souvislosti, základní struktura.

a viditelná. V informačních centrech pro fanoušky by měla být připravena brožura s informacemi o fotbalových stadionech, jejich umístění, dopravních podmínkách, o věcech, které lze na stadion vnášet či jaké chování je nepřipustné. Dále by zde obsluha měla poskytovat informace o různých typech ubytování, aktuální dopravní situaci, o nemocnicích, ambulatní a pohotovostní péči, zubní pohotovosti nebo také pomoci v případě ztáty či zcizení dokladů. Základem služeb „ambasád pro fanoušky“ je tedy poskytování přesných, spolehlivých, aktuálních a objektivních informací ze všech oblastí, které mohou fanoušky zajímat.¹⁸³

Začátky existence „ambasád pro fanoušky“ můžeme najít při ohlédnutí za službami poskytovanými fanouškům Anglie a Německa na MS 1990 v Itálii, které se dále rozvíjely i v dalších letech. U nás například v souvislosti s MS ve fotbale v Německu Ministerstvo vnitra objednalo u občanského sdružení ProFotbalFans¹⁸⁴ balíček preventivních služeb.¹⁸⁵ S finančním přispěním Ministerstva vnitra proto na české fotbalové fanoušky čekalo v Německu příjemné překvapení. Na zápasy za nimi autem s nápisem CZECH FAN EMBASSY a s národní vlajkou vyrazila česká mobilní fan-ambasáda, která poskytovala českým milovníkům fotbalu špičkový poradní a informační servis. Provozovalo ji pět zkušených odborníků ze sdružení ProFotbalFans, kteří poradili s ubytováním, kulturním vyžitím či ukázali nejkratší cestu na stadion. Fanoušci měli k dispozici mapy měst i českého „Průvodce pro fanoušky“, který obsahoval důležité informace o pořadatelských městech, doprovodných akcích a další praktické tipy na bezproblémový pobyt českých fanoušků na turnaji. Během turnaje byla fan-ambasáda všude tam, kde zrovna hráli čeští fotbalisté a kde se pohybovalo největší množství českých fanoušků (např. poblíž velkoplošné projekce, tzv. Fan-festu atd.).¹⁸⁶

---

¹⁸³ Ministerstvo vnitra ČR 2006, odbor prevence kriminality, *Prevence diváckého násilí při sportovních utkáních.*

¹⁸⁴ Občanské sdružení ProFotbalFans bylo založeno 11. září 2004 a registrováno Ministerstvem vnitra ČR dne 24. 9. 2004 – více informací na www.profotbalfans.cz

¹⁸⁵ Jednalo se především o zřízení internetových stránek s důležitými informacemi pro české fanoušky cestující do Německa na fotbalový šampionát, tvorbu a vytištění praktické příručky pro české fanoušky a zřízení české Fan-Ambasády v Německu.

¹⁸⁶ http://www.mvcr.cz/zpravy/2006/fan_embassy.html - 19. 3. 2008

Závěr

Bakalářskou práci „*Agrese a divácké násilí*“ jsem začala psát s ambicí odpovědět na otázky, které jsem si kladla v úvodu své práce. Nyní po jejím dokončení, přečtení bezpočtu dokumentů, rozhovorů s experty Ministerstva vnitra a Policie ČR a stáží na odboru téhož ministerstva, který je odpovědný za definování vládní politiky boje s diváckým násilím, jsem přesvědčena, že vím o problematice diváckého násilí mnoho, ale i přesto je hledání odpovědí velice složité, neboť se objevují otázky další a proces hledání a přijímání optimálních preventivních nebo represivních opatření pravděpodobně nebude možné nikdy uzavřít.

Ve své práci jsem se pokusila odpovědět na důvody, které vedou lidi k páchání násilností. Motivace jednotlivců může být různorodá, tak jako jsou různí samotní lidé, lze však vystopovat i shodné typy jednání, na které bude do budoucna možné zaměřit konkrétní preventivní kroky. Například mladí lidé pocházející ze sociálně vyloučených či slabých komunit a pociťující určité vykořevení, jsou skupinou, která by mohla kladně reagovat na nabídky preventivních programů fotbalových klubů, na možnosti setkávání se s hráči, pořádání tréninkových kempů, apod.

Řešení diváckého násilí nesmí být pouze záležitostí Policie ČR, pro kterou je z podstaty věci základním úkolem zabezpečení veřejného pořádku a bezpečnosti, tedy hlavně represe. Je nutné intenzivně vnímat zásadní roli fotbalových klubů a pořadatelů zápasů, lépe investovat do infrastruktury stadionů, a zejména do výkonu pořadatelské služby a již tolikrát zmiňované komunikace s fotbalovými fanoušky.

Neméně významně se otázka řešení diváckého násilí týká územní samosprávy – měst a obcí. Zvláště důležité a divácky atraktivní zápasy ovlivňují chod místního života a podcenění přípravy zápasů může znamenat významné negativní dopady na život obce a jejích obyvatel. Převzetí svého dílu odpovědnosti každým ze zainteresovaných subjektů a jejich úzká spolupráce představuje základní pilíř efektivního přístupu.

Po analýze právní úpravy se domnívám, že v případě ČR existuje dostatek legislativních nástrojů, kterými lze postihnout případy diváckého násilí. Tyto nástroje však nejsou správně nebo dostatečně využívány. Možnosti trestního stíhání a přestupkového řízení s pachateli incidentů spojených se sportovními utkáními jsou obecně dostatečné. Český trestní zákon obsahuje množství skutkových podstat, které lze jednáním ohrožujícím bezpečnost nebo jinak závažným jednáním na stadionu naplnit. Na druhou stranu však existují i možnosti, jak právní úpravu vylepšit a to zejména v oblasti ukládání trestů.

Cílem by do budoucna mělo být dosažení stavu, kdy pořadatel utkání bude více zapojen do zajišťování bezpečnosti a prevence. Jednání, která pořadatel považuje za nebezpečná, a nelze je posoudit jako trestný čin nebo přestupek, může řešit

pořadatelská služba v rámci svých oprávnění tím, že napříště vstup provinivšího se diváka na stadion preventivně neumožní.

A je to právě oblast prevence nabízející největší prostor, kde by se mohli uplatnit odborníci na sociální pedagogiku. Sport má pro mladé lidi bezesporu značnou přitažlivost a využití atraktivnosti fotbalu pro práci s mládeží proto nabízí přehršel dosud nevyužitých možností. A není nezbytné objevovat objevené, leckdy stačí podívat se na aktivity u sousedů a pokusit se je přizpůsobit českým podmínkám.

Závěrem bych ráda poznamenala, že řešení fenoménu diváckého násilí nezáleží mnoho na vekolepých opatřeních, ale spíše na malých cílených a konkrétních projektech, které vycházejí ze znalosti prostředí fanoušků v místních podmínkách. Důraz musí být kladen především na prevenci a to jak na straně fotbalových klubů, tak i na straně složek vynucujících právo. I policejní složky musí dělat maximum pro předcházení násilnostem a nečekat se svou aktivitou až na moment, kdy nezbude než zasáhnout za pomoci donucovacích prostředků.

A na úplný závěr si dovolím vyjádřit osobní přání, aby rakouští a švýcarští organizátoři letošního evropského svátku fotbalu EURO 2008 měli co nejméně důvodů k zásahům proti agresivním divákům.

Resumé

Bakalářská práce na téma Agrese a divácké násilí je logicky rozdělena do pěti celků. Na samém začátku poskytuje přehled definic, pojmů a samotného fenoménu diváckého násilí včetně jeho typologie. Vymezení těchto teoretických východisek je nezbytné pro další práci s tématem.

Druhá kapitola čtenáři přináší zevrubný popis české právní úpravy včetně popisu možností jednotlivých aktérů, kteří se aktivně podílejí na prevenci a potírání diváckého násilí. Tato kapitola obsahuje i konstatování, že právní nástroje pro aktivní postup proti výtržníkům jsou dostatečné a pokud bychom do budoucna (de lege ferenda) uvažovali o nějakých zlepšeních měli bychom svoji pozornost zaměřit zejména do oblasti ukládání trestů a kontroly jejich výkonu. Drobná doplnění jsou představitelná i v oblasti rozšíření skutkových podstat trestných činů.

Cílem třetí kapitoly je zejména poskytnout čtenáři přehled o politice boje proti diváckému násilí ve vybraných zemích a mezivládních organizacích. Práce se soustřeďuje na Velkou Británii, kterou lze považovat za „rodiště“ diváckého násilí a současně zemi, která se dnes pomocí vhodné kombinace preventivních a represivních opatření dobře vypořádala s chuligány. Dalšími dvěma zeměmi, které jsou zahrnuty do výběru, jsou Německo, příklad preventivního přístupu k fenoménu, a Polsko, příklad represivního přístupu. Kapitola je také doplněna přehledem o politice Rady Evropy a Evropské unie jakožto dvou nejvýznamnějších aktérů v boji proti diváckému násilí v evropském prostoru.

Čtvrtá kapitola se soustřeďuje výhradně na Českou republiku a nabízí čtenáři krátký historický exkurz a přehled aktivit zejména státních institucí na poli boje proti diváckému násilí. Z přehledu je zřejmé, že většinu z aktivit, které se autorce práce podařilo nashromáždit, představují činnosti Ministerstva vnitra a Policie ČR. Důležitou roli představuje spolupráce policejních složek s pořadateli fotbalových utkání a výměna informací se zahraničními policejními sbory.

Poslední kapitola se zaměřuje na oblast prevence diváckého násilí. Cílem této kapitoly je blíže představit některé úspěšné preventivní projekty. Nejvýznamnější část kapitoly zabírá popis nepřeborných možností preventivní práce s fanoušky. Zejména zde je velký prostor pro zapojení samospráv, škol a fotbalových klubů. Nejdůležitější cílovou skupinou jsou mladí lidé.

Anotace

Anotace

Bakalářská práce na téma „Agrese a divácké násilí“ obsahuje pět základních kapitol (vymezení pojmů, analýza české právní úpravy ve vztahu k diváckému násilí, zahraniční přístupy k boji s diváckým násilím, oficiální politika boje proti diváckému násilí v ČR a popis preventivních projektů). Práce je určena čtenářům, kteří chtějí získat podrobný popis problematiky diváckého násilí. Přináší aktuální údaje o oficiální politice Ministerstva vnitra a Policie ČR. Hlavní význam práce spočívá v odhalení potenciálu spolupráce bezpečnostních složek na evropské úrovni a popisu příležitostí pro preventivní práci fotbalových klubů a místních samospráv s mladými fanoušky.

Klíčová slova

sport, násilí, fotbal, bezpečnost, fanoušci, stadion, policie, divácké násilí, chuligánství, agrese

Annotation

Thesis „Aggression and spectator violence“ contains five essential chapters (basic definitions, analysis of czech legislation, foreign approaches to spectator violence – Great Britain, Germany and Poland, policy against spectator violence of the Czech republic and description of preventive projects). Thesis is dedicated to readers who wish to obtain detailed information on spectator violence. It gathers current data about official policy of the Ministry of the Interior of the Czech Republic and Czech National Police. Main importance and implication of this paper can be seen in detecting of potential of cooperation among law-enforcement agencies on European level and in description of chances for conducting of preventive projects done by football clubs and municipalities especially with and for young football fans.

Keywords

sport, violence, football, security, fans, stadium, police, spectator violence, hooliganism, aggression

Použitá literatura

Legislativní texty

- Council Decision ze dne 25. dubna 2002 concerning security in connection with football matches with an international dimension, Official Journal L 121.
- Council Recommendation ze dne 22. dubna 1996 on guidelines for preventing and restraining disorder connected with football matches, Official Journal C 131.
- Council Regulation ze dne 17. listopadu 2003 on the use by Member States of bans on access to venues of football matches with an international dimension, Official Journal C 281.
- Council resolution ze dne 21. června 1999 concerning a handbook for international police cooperation and measures to prevent and control violence and disturbances in connection with international football matches, Official Journal C 196.
- Council Resolution ze dne 6. prosince 2001 concerning a handbook with recommendations for international police co-operation and measures to prevent and control violence and disturbances in connection with football matches with an international dimension, in which at least one Member State is involved, Official Journal C 022.
- Council Resolution ze dne 9. června 1997 on preventing and restraining football hooliganism through the exchange of experience, exclusion from stadiums and media policy, Official Journal C 193.
- Evropská úmluva o diváckém násilí a neslušném chování při sportovních událostech a zvláště při fotbalových zápasech (European Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sports Events and in particular at Football Matches), European Treaty Serie – No. 120, Štrasburk, 19. 8. 1985.
- Football (Disorder) Act 2000.
- Football (Offences) Act 1991.
- Initiative of the Kingdom of Belgium with a view to the adoption of a Council Decision concerning security in connection with football matches with an international dimension, Official Journal C 258.
- Police Act 1996.
- Sněmovní tisk č. 440, vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky, Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, V. volební období, 2008 (včetně důvodové zprávy).
- The Football Spectator Act 1989.
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.

- Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů.

Publikace

- ARMSTRONG, G. *Football hooligans: Knowing the score*. 3. vyd. Oxford: Berg, 2003, ISBN 1 85973 957 1.
- BRIMSON, D. *Barmy army: The Changing Face of Football Violence*. 1. vyd. London: Headline book publishing, 2000, ISBN 0 7472 6305 1.
- ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1999, ISBN 80-902614-1-8.
- MAREŠ, M., SMOLÍK, J., SUCHÁNEK, M. *Fotbaloví chuligáni*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004, ISBN 80-903333-0-3.
- MURPHY P., WILLIAMS J., DUNNING E. *Football on Trial: Spectator violence and development in the football world*. 2. vyd. Londýn: Routledge, 2001, ISBN 0-415-05023-5.
- NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*. 2. vyd. Praha: Academia, 1997, ISBN 80-200-0625-7.
- NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia 1999, ISBN 80-200-0690-7.
- NAKONEČNÝ, M. *Úvod do psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 2005, ISBN 80-200-0993-0.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 1995, ISBN 80-7178-029-4.
- SEKOT, A. *Sociologie Sportu*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, ISBN 80-210-4201-X.
- SLEPIČKA, P., HOŠEK, V., HÁTLOVÁ, B. *Psychologie sportu*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006, ISBN 80-246-1290-9.
- SMOLÍK, J. *Fotbalové chuligánství: „Historie, teorie a politizace fenoménu“*. 1. vyd. Karlovy Vary: VNP, 2008, ISBN 978-80-903556-3-7.
- VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: ISV, 1997, ISBN 80-85866-20-X.
- WARD, C., HICKMOTT, S. *Armed for the match*. Londýn: Headline book publishing, 2004, ISBN 0 7472 6292 6.

Časopisy

- BUREŠ, R., časopis Veřejná správa 33/2006.
- KOPIC, J., časopis Policista 7/1999.

Ostatní zdroje

- BALCAR, M. *Sociální práce s hooligans*. Praha: FF UK, 2000.
- *Fans' Embassies at International Tournaments*, Portugal 2004, Football Supporters International, Frankfurt, 2005, ISBN 3-89152-480-3.
- Ministerstvo vnitra ČR 2006, odbor prevence kriminality, *Prevence diváckého násilí při sportovních utkáních*.

- Ministerstvo vnitra ČR, odbor bezpečnostní politiky, *Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2006*.
- Ministerstvo vnitra ČR, odbor bezpečnostní politiky, *Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2007*.
- *The prevention of violence in sport*. Final Report, Lisbon Conference – The role of local and regional authorities in preventing violence at sports events and in particular at football matches, 23. – 24. června 2003, Sport Department of the Council of Europe, vytištěno ve Francii v únoru 2005, Rada Evropy.
- Zpravodajství České tiskové kanceláře.

Internetové zdroje

- <http://aktualne.centrum.cz>
- <http://cs.wikipedia.org>
- http://ec.europa.eu/justice_home
- <http://fotbal.idnes.cz>
- <http://info.muni.cz>
- <http://www.coe.int>
- <http://www.eurofotbal.cz>
- <http://www.farenet.org>
- <http://www.flaweb.org.uk>
- <http://www.fotbal.cz>
- <http://www.hattrick.cz>
- <http://www.mvcr.cz>
- <http://www.opsi.gov.uk>
- <http://www.panovnici.cz>
- <http://www.profotbalfans.cz>
- <http://www.psp.cz>
- <http://www.psycholousek.cz>
- <http://www.rexter.cz>
- <http://www.ria.mvcr.cz>
- <http://www.rozhlas.cz>